

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ**

ATHENS UNIVERSITY
OF ECONOMICS
AND BUSINESS

**ΣΧΟΛΗ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**
SCHOOL OF
BUSINESS

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ &
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
MSc IN ACCOUNTING & FINANCE

«ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ & ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ»

ΦΙΛΙΠΠΑΣ ΒΑΠΤΙΣΤΗΣ

A.M. 151126

Εργασία υποβληθείσα στο

Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής

του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών

ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση

Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης

Αθήνα

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2016

Εγκρίνουμε την εργασία του

ΦΙΛΙΠΠΑ ΒΑΠΤΙΣΤΗ

[ΟΝΟΜΑ ΕΠΙΒΛΕΠΟΝΤΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗ]

[ΥΠΟΓΡΑΦΗ]

ΠΑΠΑΔΑΚΗ ΑΦΡΟΔΙΤΗ

.....

[ΟΝΟΜΑ ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΤΗ ΚΑΘΗΓΗΤΗ]

[ΥΠΟΓΡΑΦΗ]

ΜΠΑΛΛΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

.....

[ΟΝΟΜΑ ΣΥΝΕΞΕΤΑΣΤΗ ΚΑΘΗΓΗΤΗ]

[ΥΠΟΓΡΑΦΗ]

ΓΚΙΚΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

.....

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2016

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία για τη λήψη του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στη Λογιστική και Χρηματοοικονομική έχει συγγραφεί από εμένα προσωπικά και δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό. Η εργασία αυτή έχοντας εκπονηθεί από εμένα, αντιπροσωπεύει τις προσωπικές μου απόψεις επί του θέματος. Οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης διπλωματικής αναφέρονται στο σύνολό τους, δίνοντας πλήρεις αναφορές στους συγγραφείς, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο».

[ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΦΟΙΤΗΤΗ/ΤΡΙΑΣ]

[ΥΠΟΓΡΑΦΗ]

ΦΙΛΙΠΠΑΣ ΒΑΠΤΙΣΤΗΣ

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	6
1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
1.1 Γενικά.....	7
1.2 Ερευνητικός σκοπός και στόχοι.....	8
1.3 Σημαντικότητα μελέτης.....	9
1.4 Δομή μελέτης.....	10
2 ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ.....	11
2.1 Χειραγώγηση των κερδών.....	11
2.2 Κίνητρα χειραγώγησης των κερδών.....	14
2.2.1 Η θεωρία στις αντιπροσώπευσης (agency theory) στη χειραγώγηση των κερδών	14
2.2.2 Θετική Λογιστική Θεωρία.....	16
2.2.3 Χειραγώγηση των κερδών για την εκπλήρωση των προσδοκιών.....	17
2.2.4 Χειραγώγηση δεδουλευμένων και πραγματικών κερδών.....	18
2.2.5 Εντοπισμός της χειραγώγησης των κερδών.....	20
2.3 Αναβαλλόμενοι φόροι.....	21
2.3.1 Διαφορές μεταξύ του λογιστικού κέρδους και το φορολογητέου κέρδους	21
2.3.2 Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και τις αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις.....	23
2.3.3 Παρουσίαση στις οικονομικές καταστάσεις.....	23
2.4 Θεωρητικές προσεγγίσεις.....	33
2.5 Η αναβαλλόμενη φορολογία και η χειραγώγηση των κερδών.....	33

2.5.1	Συμμόρφωση λογιστικών φόρων.....	34
3	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	40
3.1	Δείγμα.....	40
3.2	Μεταβλητές.....	40
3.3	Μοντέλο.....	42
4	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	43
4.1	Περιγραφικά στατιστικά.....	43
4.2	Αποτελέσματα παλινδρομήσεων.....	44
5	ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	47
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	49

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός: Σκοπός της παρούσας διπλωματικής είναι να εξετάσει το κατά πόσο ένα μέτρο χειραγώγησης των κερδών που βασίζεται στα αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία των επιχειρήσεων μπορεί να την εντοπίσει το ίδιο αποτελεσματικά σε σχέση με παραδοσιακά μέτρα χειραγώγησης των κερδών που βασίζονται στα συνολικά δεδουλευμένα.

Μεθοδολογία/προσέγγιση: Σε δείγμα 555 εισηγμένων επιχειρήσεων του Ηνωμένου Βασιλείου για το διάστημα 2005-2015, εφαρμόστηκε η μεθοδολογία των Wang et al. (2016). Οι ερευνητές σε δείγμα εισηγμένων επιχειρήσεων της Κίνας εκτίμησαν μία παλινδρόμηση που σχετίζει τα αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία των επιχειρήσεων με τη σύνθεση των στοιχείων του ενεργητικού, τη ζημία απομείωσης και το αν υπήρχαν ζημίες κατά το προηγούμενο έτος. Τα κατάλοιπα της παλινδρόμησης αυτής αποτελούν το εναλλακτικό μέτρο χειραγώγησης των κερδών. Το μέτρο αυτό συγκρίθηκε με εκείνο των Leuz et al. (2003) που συσχετίζει τα συνολικά δεδουλευμένα με τις λειτουργικές ταμειακές ροές.

Ευρήματα: Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας για τις εισηγμένες επιχειρήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου έδειξαν πως το εναλλακτικό μέτρο χειραγώγησης των κερδών παρουσιάζει θετική σχέση με το παραδοσιακό μέτρο χειραγώγησης των κερδών. Επιπλέον, σύμφωνα με την παλινδρόμηση αυτή, εξηγείται το 54% της μεταβλητότητας του εναλλακτικού μέτρου χειραγώγησης των κερδών από το παραδοσιακό μέτρο χειραγώγησης των κερδών. Επομένως, το μέτρο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε ανεξάρτητα είτε παράλληλα με μέτρα που βασίζονται στα δεδουλευμένα για τον εντοπισμό της χειραγώγησης των κερδών.

Πρωτοτυπία/αξία: Οι έρευνες οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί με βάση το συγκεκριμένο μέτρο χειραγώγησης των κερδών είναι λίγες. Επομένως η παρούσα έρευνα συμπληρώνει ένα βιβλιογραφικό κενό κι εξετάζει την περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου η οποία και δεν είχε μελετηθεί προηγουμένως.

Λέξεις-κλειδιά: Χειραγώγηση κερδών, αναβαλλόμενη φορολογία, Ηνωμένο Βασίλειο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γενικά

Η χρηματοοικονομική πληροφόρηση των εταιρειών υπάρχουν, προκειμένου να συμβάλλουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων των ενδιαφερόμενων μερών. Η χειραγώγηση των κερδών χρησιμοποιείται ευρέως από τους διαχειριστές και παραδείγματα χειραγώγησης περιλαμβάνουν τις Enron, WorldCom και A-hold (Christensen et al., 2008). Οι ενδιαφερόμενοι φορείς λαμβάνουν τις αποφάσεις τους με βάση τις οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών και ως εκ τούτου είναι σημαντικό οι επιχειρήσεις να παρουσιάζουν μια δίκαιη και πραγματική εικόνα της οικονομικής απόδοσής τους. Τα λογιστικά σκάνδαλα απέδειξαν ότι οι επιχειρήσεις είναι σε θέση να χειραγωγούν τα κέρδη τους με τον τρόπο που επιθυμούν. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο ο ακαδημαϊκός κόσμος διεξήγαγε μια μεγάλη έρευνα σε σχέση με τη χειραγώγηση των κερδών. Μερικοί ερευνητές επικεντρώνονται σε μεθόδους για τον εντοπισμό της χειραγώγησης των κερδών με τη χρήση μοντέλων σε δεδουλευμένη βάση. Τα δεδουλευμένα έξοδα υπάρχουν για την επίλυση του προβλήματος της χρονική στιγμή στην οποία έχουν κερδηθεί αλλά δεν έχουν ακόμη καταγραφεί και των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν, αλλά δεν καταγράφονται στους λογαριασμούς ακόμα. Παραδείγματα μεθόδων για τον εντοπισμό της χειραγώγησης των κερδών είναι το συνολικό μοντέλο σε δεδουλευμένη βάση και το τροποποιημένο μοντέλο Jones. Το τροποποιημένο μοντέλο Jones διαχωρίζει τα διαφοροποιημένα από τα κανονικά δεδουλευμένα, τα οποία υποτίθεται ότι χρησιμοποιούνται για τους σκοπούς της χειραγώγησης των κερδών. Παρά τις μελέτες των ερευνητών σχετικά με τα δεδουλευμένα για τον εντοπισμό της χειραγώγησης των κερδών, οι Hribar και Collins (2002) υποστηρίζουν ότι τα μοντέλα των δεδουλευμένων περιέχουν λάθη. Ως συνέπεια αυτής της υπόθεσης, οι Phillips et al. (2003) υποστηρίζουν ότι τα λάθη των μοντέλων των δεδουλευμένων μπορούν να μειωθούν όχι μόνο με την εστίαση στα μοντέλα των δεδουλευμένων, έτσι, αλλά στους αναβαλλόμενους φόρους.

Οι αναβαλλόμενοι φόροι προκύπτουν, επειδή οι εταιρείες πρέπει να καταρτίσουν τόσο τις οικονομικές καταστάσεις όσο και τις φορολογικές δηλώσεις. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, σκοπός των οικονομικών καταστάσεων είναι η ενημέρωση των ενδιαφερόμενων μερών, ενώ οι φορολογικές δηλώσεις στοχεύουν στην αναφορά των κερδών στις φορολογικές αρχές, που αποτελούν τη βάση για την επιβολή φόρου

επί. Η μελέτη των Phillips et al. (2003) υποθέτει ότι οι αναβαλλόμενοι φόροι είναι συνολικά χρήσιμοι στον εντοπισμό της χειραγώγησης των κερδών, εκτός από τη μέτρηση των δεδουλευμένων. Ο πρώτος λόγος για τον οποίο οι Phillips et al. (2003) πιστεύουν ότι οι αναβαλλόμενοι φόροι είναι συνολικά χρήσιμοι στον εντοπισμό της χειραγώγησης των κερδών είναι ότι, σύμφωνα με τις Γενικά Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές (Generally Accepted Accounting Principles – GAAP), η διοίκηση διαθέτει μεγαλύτερη διακριτική ευχέρεια σε σύγκριση με τους φορολογικούς κανόνες και κανονισμούς (Hanlon και Shevlin, 2005). Ο δεύτερος λόγος για την υπόθεση των Phillips et al. (2003) είναι ότι οι διαχειριστές μπορεί να έχουν το κίνητρο για αύξηση των κερδών, τα οποία παρουσιάζονται στην οικονομική κατάσταση, όμως όχι στη φορολογική δήλωση.

Η αύξηση των κερδών στην οικονομική κατάσταση θα μπορούσε να οδηγήσει σε ικανοποίηση των ενδιαφερόμενων μερών. Ο πιθανότερος λόγος για τον οποίο οι διαχειριστές δεν θέλουν να αυξήσουν το φορολογητέο κέρδος είναι τα υψηλότερα φορολογικά έξοδα. Το αυξανόμενο χάσμα μεταξύ των δύο καταστάσεων, οδηγεί σε υψηλότερα επίπεδα αναβαλλόμενου φόρου στον χρηματοπιστωτικό ισολογισμό. Οι διαχειριστές αναμένεται να χειραγωγούν τα κέρδη για δύο λόγους, δηλαδή αποφυγή της μείωσης των κερδών και αποφυγή ζημίας. Αυτοί οι δύο λόγοι είναι παρόμοιοι με τους αντίστοιχους που αναφέρονται από τους Corppens και Peek (2005), οι οποίοι υποστηρίζουν ότι οι επιχειρήσεις πιθανόν να προβαίνουν σε χειραγώγηση των κερδών για τους δύο παραπάνω λόγους. Η παρούσα εργασία εξετάζει τη βιβλιογραφία με σκοπό να διερευνήσει κατά πόσον οι επιχειρήσεις σε αυτό το δείγμα εμπλέκονται στη χειραγώγηση των κερδών.

Ερευνητικός σκοπός και στόχοι

Ο ερευνητικός σκοπός της μελέτης αυτής είναι να εντοπίσει το βαθμό στον οποίο η χειραγώγηση των κερδών μπορεί να προβλεφτεί με βάση ένα μέτρο το οποίο και βασίζεται στα αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία των επιχειρήσεων, δηλαδή τις αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις και απαιτήσεις. Οι ερευνητικοί στόχοι της μελέτης είναι οι ακόλουθοι:

- ❖ Διερεύνηση του αν υπάρχουν ενδείξεις χειραγώγησης των κερδών για τις επιχειρήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου
- ❖ Εξέταση του κατά πόσο η αναβαλλόμενη φορολογία μπορεί να προβλέψει αποτελεσματικά τη χειραγώγηση των κερδών

- ❖ Διερεύνηση της σχέσης παραδοσιακών μέτρων χειραγώγησης των κερδών με το εναλλακτικό μέτρο της χειραγώγησης των κερδών που βασίζεται στην αναβαλλόμενη φορολογία.

Για την εκπλήρωση του ερευνητικού σκοπού και στόχων διεξήχθη εμπειρική μελέτη σε δείγμα 555 επιχειρήσεων του Ηνωμένου Βασιλείου για την περίοδο 2005-2015.

Σημαντικότητα μελέτης

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η παρούσα εργασία βασίζεται σε μελέτες που αφορούν την αναβαλλόμενη φορολογία και το ρόλο που μπορεί αυτή να διαδραματίσει στην πρόβλεψη της χειραγώγησης των κερδών. Με άλλα λόγια, αποτελεί μια ανασκόπηση της ερευνητικής μεθοδολογίας που χρησιμοποιήθηκε. Ωστόσο, η διαφορά εντοπίζεται στο γεγονός ότι οι προηγούμενες μελέτες επικεντρώνονται στις εισηγμένες επιχειρήσεις των ΗΠΑ, ενώ η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στις εισηγμένες εταιρείες του Ηνωμένου Βασιλείου. Το συμπέρασμα κατά πόσο τα αποτελέσματα των εισηγμένων επιχειρήσεων του Ηνωμένου Βασιλείου συμφωνούν με τα ευρήματα προηγούμενων μελετών έχει μεγάλο ενδιαφέρον. Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των GAAP των ΗΠΑ και των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ) όσον αφορά τις πολιτικές αναβαλλόμενων φόρων. Τα πρότυπα σύμφωνα με τα GAAP των ΗΠΑ είναι αυστηρότερα σε σύγκριση με τα πρότυπα σύμφωνα με τα ΔΠΧΠ. Λόγω της διαφοράς αυτής, η αξία των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των επιχειρήσεων που εφαρμόζουν τα GAAP των ΗΠΑ είναι πιο απλή σε σύγκριση με τις επιχειρήσεις που εφαρμόζουν τα ΔΠΧΠ.

Οι αξίες των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των επιχειρήσεων που εφαρμόζουν τα ΔΠΧΠ υπόκεινται σε μεγαλύτερο βαθμό στις αποφάσεις της διοίκησης. Αυτή η μορφή κανονισμών βάσει των αρχών παρέχει διευθυντικά στελέχη των επιχειρήσεων στην Ευρώπη μεγαλύτερη διακριτική ευχέρεια (Walker, 2013). Οι διαχειριστές μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτήν τη διακριτική ευχέρεια στη χειραγώγηση των κερδών προς τα πάνω, χωρίς να επηρεάζουν τα κέρδη σύμφωνα με τους φορολογικούς κανόνες και κανονισμούς. Αυτό θα οδηγήσει σε περισσότερες αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία σχετικά στον χρηματοπιστωτικό ισολογισμό σε σύγκριση με τις επιχειρήσεις στις ΗΠΑ. Δεδομένου ότι οι διαχειριστές διαθέτουν μεγαλύτερη διακριτική ευχέρεια με την εφαρμογή των ΔΠΧΠ, είναι ενδιαφέρον να διερευνηθεί κατά πόσο αυτή η διακριτική ευχέρεια χρησιμοποιείται για τη

χειραγώγηση των κερδών.

Δομή μελέτης

Το επόμενο κεφάλαιο περιλαμβάνει την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας. Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά στη χειραγώγηση των κερδών, αλλά και στη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στην αναβαλλόμενη φορολογία έτσι όπως προβλέπεται από τα ΔΠΧΠ και τη χειραγώγηση των κερδών. Το τρίτο κεφάλαιο περιλαμβάνει τη μεθοδολογία της έρευνας. Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται αναφορά στο δείγμα της έρευνας, στις μεταβλητές της έρευνας, αλλά και στο μοντέλο της έρευνας. Το τέταρτο κεφάλαιο περιλαμβάνει τα αποτελέσματα που προέκυψαν μέσω της έρευνας. Το πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο περιλαμβάνει τον επίλογο.

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Χειραγώγηση των κερδών

Πολλές μελέτες έχουν διερευνήσει την ύπαρξη και τις συνέπειες της χειραγώγησης των κερδών. Οι Stolowy και Breton (2004) παρέχουν έναν διαφορετικό όρο της χειραγώγησης των κερδών, δηλαδή χειραγώγηση λογαριασμών, ο οποίος ορίζεται ως η χρήση της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης να προβαίνει σε λογιστικές επιλογές ή σχεδιασμό των συναλλαγών έτσι ώστε να επηρεάζονται οι δυνατότητες μεταφοράς του πλούτου μεταξύ των παρόχων της εταιρείας και της κοινωνίας (πολιτικό κόστος), κεφαλαίων (κόστος κεφαλαίου) ή διαχειριστών (πρόγραμμα αμοιβής) (Stolowy και Breton, 2004).

Μέσα σε αυτόν τον ορισμό, η διακριτική ευχέρεια των διαχειριστών αποτελεί μια σημαντική πτυχή της χειραγώγησης των κερδών. Μια άλλη πτυχή είναι η ύπαρξη διαφορετικών μερών που εμπλέκονται στη διαδικασία της χειραγώγησης κερδών. Επιπλέον, αυτός ο ορισμός περιγράφει τη χειραγώγηση των κερδών με ουδέτερο τρόπο, χρησιμοποιώντας τον όρο «μεταφορά πλούτου». Ο ορισμός αναφέρει μια πιθανή μεταφορά του πλούτου μεταξύ της εταιρείας και τριών πιθανών αντισυμβαλλομένων. Στις δύο πρώτες περιπτώσεις, οι οποίες περιλαμβάνουν τη μεταφορά μεταξύ της εταιρείας και της κοινωνίας και μεταξύ της εταιρείας και των παρόχων κεφαλαίων, η επιχείρηση επωφελείται από τις μεταφορές πλούτου. Στις περιπτώσεις αυτές, η μεταφορά πλούτου πραγματοποιείται μεταξύ της επιχείρησης και είτε της κοινωνίας ή των φορέων παροχής κεφαλαίων. Η τρίτη περίπτωση αφορά τους διευθυντές και το πρόγραμμα αμοιβής τους, τα οποία χρηματοδοτούνται από την εταιρεία (Desai και Dharmapala, 2006). Σε αυτήν την περίπτωση η χειραγώγηση των κερδών έχει ως στόχο να επηρεάσει την μεταφορά πλούτου μεταξύ της διοίκησης και της επιχείρησης. Οι διευθυντές θα μπορούσαν να χειραγωγούν τα κέρδη, προκειμένου να παρουσιάσουν ένα υψηλότερο καθαρό εισόδημα και συνεπώς να λάβουν χρηματική ανταμοιβή.

Η χειραγώγηση των κερδών γίνεται σπάνια για το συμφέρον της επιχείρησης. Στις δύο πρώτες περιπτώσεις χειραγώγησης οι οποίες αποτελούν απόπειρα επιρροής της μεταφοράς του πλούτου μεταξύ της κοινωνίας και των των παρόχων κεφαλαίων, οι διευθυντές πιθανότερο να ενεργούν προς το συμφέρον της επιχείρησης. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί η παρουσίαση αυξημένων κερδών, προκειμένου να επιτευχθεί μια πιο ωφέλιμη συμφωνία χρέους. Συνεπώς, είναι σημαντικό σύμφωνα με αυτόν τον

ορισμό, ότι η χειραγώγηση των κερδών μπορεί να επιφέρει θετικές και αρνητικές συνέπειες για την επιχείρηση. Οι Healy και Wahlen (1999) παρέχουν έναν άλλον ορισμό της χειραγώγησης κερδών, αποφεύγοντας μια ουδέτερη στάση σχετικά με τη χειραγώγηση των κερδών. Έτσι, η χειραγώγηση των κερδών πραγματοποιείται όταν οι διαχειριστές χρησιμοποιούν την κρίση τους στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση και τη δόμηση των συναλλαγών για την αλλαγή των οικονομικών καταστάσεων με σκοπό είτε την παραπλάνηση ορισμένων ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με την υποβόσκουσα οικονομική απόδοση της εταιρείας ή τη επιρροή των συμβατικών αποτελεσμάτων που εξαρτώνται από τους αναφερόμενους λογιστικούς αριθμούς (Healy και Wahlen, 1999).

Σε αντίθεση με τον ορισμό των Stolowy και Breton (2004), ο ορισμός αυτός αναφέρει την παραπλάνηση των ενδιαφερόμων μερών ως σκοπό της χειραγώγησης των κερδών. Ωστόσο, μια ομοιότητα μεταξύ αυτού του ορισμού και του προηγούμενου είναι ότι και οι δύο αναφέρουν τη διακριτική ευχέρεια των διαχειριστών στις δραστηριότητες χειραγώγησης των κερδών. Ο ορισμός της χειραγώγησης των κερδών που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σε αυτή την εργασία θα πρέπει να εξετάζει τις πτυχές και των δύο ορισμών. Οι πτυχές αυτές περιλαμβάνουν το γεγονός ότι η χειραγώγηση των κερδών μπορεί να είναι είτε θετική είτε αρνητική για την εταιρεία και ότι οι διαχειριστές χρησιμοποιούν την κρίση τους για να προβούν σε λογιστικές επιλογές. Τελικά, αυτές οι πτυχές της της χειραγώγησης των κερδών χρησιμοποιούνται από τη διοίκηση προκειμένου να παραπλανήσουν ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με την οικονομική απόδοση της επιχείρησης ή να επηρεάσει τα συμβατικά αποτελέσματα. Ειδικότερα, οι διάφορες μελέτες ορίζουν τη χειραγώγηση των κερδών με διάφορους τρόπους (Palepu et al., 2010). Ωστόσο, σύμφωνα με άλλον ορισμό, η χειραγώγηση των κερδών πραγματοποιείται όταν οι διαχειριστές κάνουν χρήση της διακριτικής ευχέρειας στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Η υποκειμενικότητα που ενσωματώνεται στη διακριτική ευχέρεια θα μπορούσε να επιτρέψει στους διαχειριστές να ενεργούν είτε θετικά είτε αρνητικά για την επιχείρηση. Σκοπός της χειραγώγησης των κερδών είναι να παραπλανήσει τα ενδιαφερόμενα μέρη ή να επηρεάσει τα συμβατικά αποτελέσματα.

Σε αυτόν τον ορισμό περιλαμβάνεται μια πιθανή θετική και μία αρνητική έκβαση της χειραγώγησης των κερδών. Στην ενότητα αυτή συζητήθηκαν οι ορισμοί της χειραγώγησης των κερδών. Το επόμενο κεφάλαιο επικεντρώνεται στους φορείς που πιθανόν να συμμετέχουν στη χειραγώγηση των κερδών ή να επηρεάζονται από αυτήν.

Οι φορείς αυτοί είναι οι εξής (Paleru et al., 2010): διαχειριστές, φορείς καθορισμού κανονισμών, ελεγκτές και ενδιαφερόμενα μέρη.

Για τη διοίκηση, η χειραγώγηση των κερδών είναι ένας τρόπος επιρροής των λογοστικών αριθμών. Οι διαχειριστές προσλαμβάνονται από τα ενδιαφερόμενα μέρη για τη διοίκηση της επιχείρησης. Δηλαδή, τα ενδιαφερόμενα μέρη είναι οι ιδιοκτήτες της επιχείρησης και επιθυμούν στελέχη για τη διοίκηση της επιχείρησης προς το συμφέρον τους. Στην πράξη, οι διαχειριστές χρησιμοποιούν την ευελιξία τόσο εντός όσο και εκτός του κανονιστικού πλαισίου για τη χειραγώγηση των λογαριασμών με συγκεκριμένους τρόπους. Αυτό εξαρτάται εν μέρει από τα κίνητρα των διαχειριστών ως προς τον τρόπο της χειραγώγησης των κερδών, τα οποία μπορεί να διαφέρουν (Schrand και Wong, 2003).

Ο δεύτερος ενδεχόμενος φορέας στο πλαίσιο της χειραγώγησης των κερδών είναι οι φορείς καθορισμού των κανονισμών, οι οποίοι προτείνουν κανόνες σε μια προσπάθεια να εμποδίσουν ή τουλάχιστον να ελαχιστοποιήσουν τη χρήση της χειραγώγησης των κερδών. Ο σκοπός των κανόνων και των κανονισμών είναι να κατευθύνουν τις οικονομικές εκθέσεις για αναφορά της πραγματικής και δίκαιης εικόνας της οικονομικής θέσης και απόδοσης της εταιρείας. Υπάρχουν αρκετοί οργανισμοί που καθορίζουν κανόνες για τις επιχειρήσεις. Ένα παράδειγμα ενός ρυθμιστικού φορέα είναι το Συμβούλιο Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board - IASB). Σκοπός του IASB είναι η έκδοση Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΠΧΠ). Αυτά τα πρότυπα αναφοράς συμβάλλουν στην αναφορά της πραγματικής και δίκαιης εικόνας της επιχείρησης στις οικονομικές καταστάσεις. Ωστόσο, εκτός από τα πρότυπα πληροφόρησης, το επάγγελμα των ελεγκτών έχει καθοριστεί με τέτοιο τρόπο, ώστε να συμβάλλουν στην επίτευξη πραγματικών και δίκαιων οικονομικών εκθέσεων. Ο κανονισμός ελέγχου προέρχεται κανονισμούς συμβουλίων, όπως του Διεθνούς Συμβουλίου Προτύπων Ελέγχου και Διασφάλισης (International Auditing and Assurance Standards Board - IAASB). Τα ελεγκτικά πρότυπα συμβάλλουν στη διαδικασία της πραγματικής και δίκαιης αναφοράς. Τέλος, εκτός από τα ελεγκτικά πρότυπα, υπάρχουν και ελεγκτικές αρχές για τον ελεγκτή, όπως: ακεραιότητα, αντικειμενικότητα, επαγγελματικές δεξιότητες και προσοχή, εμπιστευτικότητα και επαγγελματική συμπεριφορά (Hayes et al, 2014).

Αυτές οι έξι αρχές του λογιστικού ελέγχου είναι ουσιαστικής σημασίας για τον ρόλο του ελεγκτή. Αυτός ο ρόλος είναι να παρέχει εύλογη διασφάλιση ότι οι οικονομικές

καταστάσεις παρέχουν αληθινή και δίκαιη εικόνα. Μια οικονομική κατάσταση που λαμβάνει την εύλογη διαβεβαίωση από τον ελεγκτή θεωρείται ότι θα διευκολύνει τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων στη λήψη των αποφάσεων. Ως εκ τούτου, προτεραιότητα είναι η παρουσίαση οικονομικών καταστάσεων χωρίς στοιχεία που οφείλονται στην χειραγώγηση των κερδών (Hayes et al, 2014).

Τέλος, ο τελευταίος φορέας σε σχέση με τη χειραγώγηση των κερδών είναι τα ενδιαφερόμενα μέρη. Η ομάδα των ενδιαφερομένων μερών αποτελείται από διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη τα οποία σχετίζονται με συγκεκριμένες επιχειρήσεις (Hayes et al, 2014). Αυτά τα μέρη μπορεί να είναι κάτοχοι χρέους, μέτοχοι, εργαζόμενοι, η κυβέρνηση, κ.ο.κ. Κάθε ένα από τα ενδιαφερόμενα μέρη λαμβάνουν διαφορετικές αποφάσεις σε σχέση με την επιχείρηση και έχουν διαφορετικά συμφέροντα, π.χ. οι εργαζόμενοι επωφελούνται περισσότερο από επέκταση στο πρόγραμμα αμοιβών τους, ενώ οι κάτοχοι χρέους αποδίδουν μεγάλη σημασία στη ρευστότητα και τη φερεγγυότητα της επιχείρησης. Παρά το γεγονός ότι τα συμφέροντα ποικίλλουν μεταξύ των διαφόρων ομάδων ενδιαφερομένων, η ανάγκη για πληροφόρηση είναι κοινή και καλύπτεται με τις οικονομικές καταστάσεις. Οι ενδιαφερόμενοι φορείς αντλούν μέρος των πληροφοριών τους σχετικά με την επιχείρηση από τις οικονομικές καταστάσεις. Επομένως, οι οικονομικές καταστάσεις απαιτείται να είναι απελευθερωμένες από στοιχεία που σχετίζονται με χειραγώγηση των κερδών και παρουσιάζουν την πραγματική και δίκαιη εικόνα της επιχείρησης (Hayes et al, 2014).

Κίνητρα χειραγώγησης των κερδών

Συνήθως, αναμένεται μια καλή απόδοση από τις επιχειρήσεις. Η διοίκηση είναι επιφορτισμένη με την ευθύνη να οδηγήσει την επιχείρηση προς την εκπλήρωση των προσδοκιών των μετόχων για υψηλή απόδοση. Ωστόσο, σε κάποιες περιπτώσεις που οι επιχειρήσεις δεν αποδίδουν όπως αναμενόταν και, ως εκ τούτου, οι διαχειριστές μπορούν να προσπαθήσουν να τροποποιήσουν τους αριθμούς με τρόπο που να παρουσιάζεται ότι εταιρεία ανταποκρίνεται στις προσδοκίες απόδοσης (Bartov et al., 2002).

Η θεωρία στις αντιπροσώπευσης (agency theory) στη χειραγώγηση των κερδών

Η σχέση αντιπροσώπευσης (ή σχέση εντολέα – εντολοδόχου) μπορεί να περιγραφεί ως μια σχέση όπου μία ομάδα ενεργοποιεί μια άλλη ομάδα, ώστε αυτή να δραστηριοποιηθεί για λογαριασμό της πρώτης. Σε αυτή τη σχέση η πρώτη ομάδα είναι οι εντολείς και η δεύτερη είναι οι εντολοδόχοι. Όπως αναφέρθηκε, οι

διαχειριστές, οι φορείς καθορισμού κανονισμών, οι ελεγκτές και οι μέτοχοι είναι οι κύριες ομάδες που είτε συμμετέχουν ή επηρεάζονται από τη χειραγώγηση των κερδών. Η θεωρία αντιπροσώπευσης περιγράφει με περισσότερες λεπτομέρειες τα αντικρουόμενα συμφέροντα των διευθυντικών στελεχών και των μετόχων. Η θεωρία αντιπροσώπευσης βασίζεται σε μια δέσμευση μεταξύ εντολοδόχου και εντολέα. Στο πλαίσιο αυτής της δέσμευσης, ο εντολοδόχος λαμβάνει, σε κάποιο βαθμό, εξουσία για τη λήψη αποφάσεων από τον εντολέα (Pickler et al., 2013). Κατά την εφαρμογή της θεωρίας αντιπροσώπευσης σε μια επιχείρηση, θα μπορούσε να υποθέσει κανείς ότι η διοίκηση παίρνει το ρόλο του εντολοδόχου και οι μέτοχοι το ρόλο του εντολέα. Ο ακρογωνιαίος λίθος στο πλαίσιο αυτής της θεωρίας είναι η υπόθεση ότι τα συμφέροντα των εντολέων και εντολοδόχων διαφέρουν.

Στην πραγματικότητα υπάρχει μια συμφωνία μεταξύ των μετόχων και της διοίκησης, σύμφωνα με την οποία η διοίκηση θα πρέπει να διοικεί την εταιρεία προς το συμφέρον των μετόχων. Παρά τη συμφωνία αυτή, υπάρχει ο κίνδυνος η διοίκηση να επικεντρωθεί αποκλειστικά και μόνο στο δικό της συμφέρον (Pickler et al., 2013). Προκειμένου οι μέτοχοι να μειώσουν τον κίνδυνο αυτό, μπορούν να επενδύσουν στον έλεγχο και τις δραστηριότητες παρακολούθησης. Παρόλο που η διοίκηση έχει προσληφθεί από τους μετόχους, θα μπορούσε να έχει πρόσβαση σε περισσότερες πληροφορίες σχετικά με την επιχείρηση από τους ίδιους τους μετόχους. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η διοίκηση συμμετέχει ενεργά με την εταιρεία, ενώ οι μέτοχοι συμμετέχουν σε μικρότερο βαθμό. Λόγω αυτής της ασυμμετρίας συμμετοχής, μπορεί να εξελιχθεί μια ασυμμετρία στην πληροφόρηση. Αυτό χαρακτηρίζεται ως η ασυμμετρία πληροφόρησης μεταξύ των μετόχων και της διοίκησης. Τα συγκρουόμενα συμφέροντα μεταξύ της διοίκησης και των μετόχων αναφέρθηκαν παραπάνω ως λόγος για τον οποίο η διοίκηση θα μπορούσε να παρεκκλίνει από την εξυπηρέτηση των συμφερόντων των μετόχων (Pickler et al., 2013). Η ασυμμετρία πληροφόρησης θα μπορούσε να υποστηρίξει τη διοίκηση στην απόκλιση αυτή δεδομένου ότι η ασυμμετρία αυτή τη διευκολύνει στην απόκρυψη των ενεργειών. Οι δύο κύριοι τύποι προβλημάτων που προκύπτουν από την ασυμμετρία πληροφόρησης είναι το πρόβλημα του ηθικού κινδύνου και το πρόβλημα της δυσμενούς επιλογής. Πρώτον, ένα πρόβλημα του ηθικού κινδύνου προκύπτει όταν οι εξωτερικοί επενδυτές δεν είναι σε θέση να παρατηρήσουν τις ενέργειες και τις επιλογές που έχουν κάνει τα στελέχη (Walker, 2013). Δεύτερον, δεδομένου ότι οι διαχειριστές έχουν πρόσβαση σε περισσότερες πληροφορίες προκύπτει το πρόβλημα

της δυσμενούς επιλογής. Οι μέτοχοι δεν έχουν πρόσβαση στις πληροφορίες αυτές και ως εκ τούτου δεν είναι σε θέση να κρίνουν όπως η διοίκηση. Ο ηθικός κίνδυνος αφορά κυρίως κρυφές ενέργειες, ενώ η δυσμενής επιλογή σχετίζεται κυρίως με κρυφές πληροφορίες μεταξύ των δύο μερών (Yin, 2001).

Η θεωρία της αντιπροσώπευσης περιγράφει τις περιστάσεις που ενδεχομένως δίνουν την αφορμή για χειραγώγηση των κερδών. Η Θετική Λογιστική Θεωρία (Positive Accounting Theory) εστιάζει περισσότερο στη χειραγώγηση των κερδών, αναφέροντας τα πιθανά κίνητρα της διοίκησης για χειραγώγηση των κερδών (Walker, 2013).

Θετική Λογιστική Θεωρία

Η Θετική Λογιστική Θεωρία (Positive Accounting Theory - PAT) υποθέτει ότι η εταιρεία να είναι ένα σύνολο συμβάσεων, στις οποίες περιλαμβάνονται και η σύμβαση μεταξύ της διοίκησης και των μετόχων. Επίσης, οι συμβάσεις με κατόχους χρέους, εξωτερικούς προμηθευτές, πελάτες κ.λπ. περιλαμβάνονται στη θεωρία PAT. Επιπλέον, υποθέτει ότι η χειραγώγηση δρα ευκαιριακά ή προκειμένου να καταστεί δυνατή η αποτελεσματική η σύναψη συμβάσεων. Αυτοί οι διαφορετικοί τρόποι ενέργειας της διοίκησης περιλαμβάνονται είτε στην άποψη της αποτελεσματικότητας ή την ευκαιριακή άποψη. Στη πρώτη, οι διευθυντές υποτίθεται ότι προσπαθούν να παρουσιάσουν την πραγματική απόδοση της επιχείρησης. Ενώ στην ευκαιριακή άποψη, οι διαχειριστές επικεντρώνονται κυρίως στη μεγιστοποίηση της δική τους χρησιμότητας (Scott, 2012). Η Dechow (1994) εξέτασε τις δύο πτυχές της Θετικής Λογιστικής Θεωρίας, υποθέτοντας ότι αν τα δεδουλευμένα είναι τα αποτελέσματα των ευκαιριακών χειρισμών για τα αναφερόμενα κέρδη, η αγορά θα κινηθεί υπέρ των ταμειακών ροών. Αυτό σημαίνει ότι οι ταμειακές ροές θα πρέπει να συνδέονται περισσότερο με τις αποδόσεις των μετοχών από ό, τι με το καθαρό εισόδημα. Στην άλλη περίπτωση, ότι όταν τα δεδουλευμένα αντανakλούν μια αποτελεσματική σύναψη συμβάσεων, τα καθαρά έσοδα θα πρέπει να συνδέονται πιο στενά με τις αποδόσεις των μετοχών σε σύγκριση με τις ταμειακές ροές. Σε σχέση με την ευκαιριακή άποψη, η Θετική Λογιστική Θεωρία έχει αναπτύξει τρεις υποθέσεις, οι οποίες είναι οι ακόλουθες: η υπόθεση σχεδιασμού μόνους, η υπόθεση χρέους / μετοχών, καθώς και η υπόθεση πολιτικού κόστους (O'Brien, 2007).

Η υπόθεση σχεδιασμού μόνους αναφέρει τη χρήση της χειραγώγησης των κερδών,

όταν εφαρμόζονται μπόνους στις πληρωμές των μισθών των διευθυντικών στελεχών. Υποθέτει ότι οι διαχειριστές των επιχειρήσεων με τα συστήματα μπόνους έχουν κίνητρα για να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη σε περίπτωση που τα μπόνους σχετίζονται με το επίπεδο των αποδοχών, με σκοπό να μεγιστοποιηθεί το μπόνους για τους ίδιους (O'Brien, 2007).

Η υπόθεση χρέους / μετοχών υποθέτει ότι οι διαχειριστές προσπαθούν να επιλέξουν τις λογιστικές μεθόδους που αυξάνουν τα κέρδη στις περιπτώσεις όταν η αναλογία χρέους / μετοχών είναι υψηλή. Ο λόγος είναι ότι οι πιστωτές των επιχειρήσεων επιβάλλουν περιορισμούς στις πληρωμές μερισμάτων, τις αγορές μετοχών και την έκδοση πρόσθετων οφειλετών. Συνεπώς, οι διευθυντές έχουν κίνητρα να συμμετάσχουν στη χειραγώγηση των κερδών, προκειμένου να πληρούν τις προϋποθέσεις ή να παραμείνουν εντός των συμβάσεων χρέους (O'Brien, 2007).

Η υπόθεση πολιτικού κόστους εξετάζει το ρόλο των λογιστικών επιλογών σε σχέση με τα πολιτικά ζητήματα. Δεδομένου ότι οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις προσελκύουν μεγαλύτερη πολιτική προσοχή από ό, τι οι μικρότερες επιχειρήσεις, οι διαχειριστές επιλέγουν να μειώσουν τα κέρδη.

Οι τρεις υποθέσεις που αναφέρονται παραπάνω, αναφέρονται σε ευκαιριακές μορφή. Αυτό σημαίνει πως O'Brien (2007) υποθέτει ότι οι διαχειριστές επιλέγουν λογιστικές πολιτικές με τέτοιο τρόπο ώστε να μεγιστοποιήσουν τη δική τους αναμενόμενη χρησιμότητα.

Χειραγώγηση των κερδών για την εκπλήρωση των προσδοκιών

Στην προηγούμενη ενότητα αναφέρθηκαν οι διάφοροι λόγοι για τους οποίους η διοίκηση συμμετέχει στη χειραγώγηση των κερδών. Η παρούσα εργασία, ωστόσο, επικεντρώνεται στην αποφυγή μιας ενδεχόμενης μείωσης των κερδών ή της ζημίας ως αιτία για τη χειραγώγηση των κερδών. Αυτό βασίζεται στη μελέτη των Burgstahler και Dichev (1997). Σύμφωνα με τους Burgstahler και Dichev (1997) οι διαχειριστές έχουν ισχυρά κίνητρα να συμμετάσχουν στη χειραγώγηση των κερδών, προκειμένου να αποφευχθεί η αναφορά της μείωσης των κερδών και της ζημίας ή για την εκπλήρωση ή υπέρβαση των προβλέψεων των αναλυτών για τα κέρδη. Οι διευθυντές θέλουν να αποφύγουν την υποβολή εκθέσεων με πτώση των κερδών, γιατί πιστεύουν ότι όταν οι επιχειρήσεις παρουσιάζουν μείωση των κερδών σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, το γεγονός αυτό θα μπορούσε να προσελκύσει την αρνητική προσοχή του κοινού, κάτι που θα μπορούσε να οδηγήσει σε μείωση της εκτίμησης

των επενδυτών για την επιχείρηση (Burgstahler και Dichev, 1997).

Ο λόγος για τον οποίο οι διαχειριστές επιθυμούν την εκπλήρωση ή υπέρβαση των προβλέψεων των αναλυτών για τα κέρδη είναι ότι οι επιχειρήσεις θα λάβουν πριμοδότηση της αγοράς. Οι τιμές των μετοχών αυξάνονται για τις επιχειρήσεις που πληρούν ή υπερβαίνουν τις προσδοκίες των αναλυτών για τα κέρδη (Bartov et al., 2002). Δεδομένου ότι τα μόνους της διοίκησης συνδέονται με τις επιδόσεις των τιμών των μετοχών, οι διευθυντές έχουν ακόμη περισσότερα κίνητρα για εκπλήρωση ή υπέρβαση των προβλέψεων των αναλυτών για τα κέρδη (Lee, 2007).

Τέλος, οι διευθυντές είναι σε γενικές γραμμές πρόθυμοι να αποφύγουν τη ζημία. Αυτή η διευθυντική συμπεριφορά μπορεί να εξηγηθεί από τη θεωρία της προοπτικής (prospect theory) των Tversky και Kahneman (1992). Αυτή η θεωρία υποστηρίζει ότι τα άτομα αναζητούν τον κίνδυνο στο πεδίο των ζημιών, ενώ αποστρέφονται τους κινδύνους στο πεδίο των κερδών. Αυτό σημαίνει ότι οι άνθρωποι έχουν διαφορετικές αντιλήψεις για τα κέρδη και τις ζημίες. Ως εκ τούτου, τα άτομα βασίζονται τις αποφάσεις στα κέρδη ή τις ζημίες. Η έννοια αυτή, επίσης γνωστή ως η έννοια της αποστροφής ζημίας, αναφέρεται στην τάση των ανθρώπων να προτιμούν έντονα την αποφυγή των ζημιών από την απόκτηση κερδών. Η θεωρία της προοπτικής έχει σχέση με τη χειραγώγηση των κερδών, καθώς οι διαχειριστές θα μπορούσαν να έχουν κίνητρα για την αποφυγή ζημιών. Συνεπώς, είναι δυνατόν ότι η χειραγώγηση των κερδών να χρησιμοποιείται προκειμένου να αποφευχθούν ζημίες. Σε περίπτωση που η εταιρεία δεν αναφέρει τη ζημία αυτή, το γεγονός αυτό μπορεί να εκληφθεί ως καλή απόδοση και τα διευθυντικά στελέχη αμοίβονται. Ένας άλλος λόγος για να αποφευχθούν οι ζημίες από τα διευθυντικά στελέχη είναι ότι οι τιμές των μετοχών θα μπορούσαν να αντιδράσουν αρνητικά στις ζημίες. Η θεωρία της προοπτικής, ως εκ τούτου θα μπορούσε να είναι μια ενδιαφέρουσα θεωρία που εξηγεί γιατί οι διαχειριστές συμμετέχουν στη χειραγώγηση των κερδών για την αποφυγή ζημιών. Σε αυτήν την η ενότητα αφιερώνεται ένας επιπλέον λόγος για τον οποίο οι διαχειριστές συμμετέχουν στη χειραγώγηση των κερδών και βασίζεται στη μελέτη των Burgstahler και Dichev (1997). Η επόμενη ενότητα περιγράφει τους τρόπους με τους οποίους η διοίκηση χειραγωγεί τα κέρδη.

Χειραγώγηση δεδουλευμένων και πραγματικών κερδών

Οι διαχειριστές μπορούν να χειραγωγούν τα κέρδη μέσω τη χειραγώγησης των δεδουλευμένων και των πραγματικών κερδών. Τα κέρδη μιας επιχείρησης

προσδιορίζονται από την ακόλουθη εξίσωση (Xu et al., 2007):

$\text{Κέρδη} = \text{Σύνολο Δεδουλευμένων} + \text{Ταμειακές Ροές}$

Αυτή η εξίσωση δείχνει ότι υπάρχουν κέρδη με δύο συστατικά. Το πρώτο συστατικό στην εξίσωση είναι το σύνολο των δεδουλευμένων. Οι διευθυντές είναι σε θέση να χειραγωγούν τα κέρδη μέσω των δεδουλευμένων με τον χειρισμό των δεδουλευμένων ενώ η χειραγωγή των πραγματικών κερδών χρησιμοποιείται για το χειρισμό του δεύτερου στοιχείου στην εξίσωση, δηλαδή τις ταμειακές ροές. Τα δεδουλευμένα έξοδα είναι η διαφορά μεταξύ των καθαρών εσόδων και των ταμειακών ροών και μπορούν να διαχωριστούν σε διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα και κανονικά δεδουλευμένα. Εφόσον η χειραγωγή των κερδών μπορεί να γίνει με τη χρήση τόσο των συνολικών δεδουλευμένων όσο και των διαφοροποιούμενων δεδουλευμένων, οι λογαριασμοί αυτοί χρησιμοποιούνται συχνά ως παράγοντας για τη χειραγωγή των κερδών (Xu et al., 2007).

Παρά το γεγονός ότι τα δεδουλευμένα είναι ευαίσθητα στη χειραγωγή εσόδων, ο κύριος στόχος των δεδουλευμένων είναι να παρουσιάσουν την πραγματική οικονομική απόδοση της επιχείρησης μέσα από την αναγνώριση των εσόδων και των δαπανών για την περίοδο κατά την οποία πραγματοποιούνται, αντί να παρουσιάσει μόνο τις ταμειακές εισροές και εκροές. Τα κανονικά δεδουλευμένα προκύπτουν από τις κανονικές συναλλαγές και δεν μπορούν να χειραγωγηθούν από τη διοίκηση. Ωστόσο, όπως προαναφέρθηκε, παρέχεται στη διοίκηση η διακριτική ευχέρεια για τα διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα. Το κανονιστικό πλαίσιο προβλέπει αυτή τη διακριτική ευχέρεια, προκειμένου να επιτραπεί στη διοίκηση προκειμένου να διαβιβάσουν τις πληροφορίες τους στα ενδιαφερόμενα μέρη. Αυτό επιτρέπει στη διοίκηση τη μείωση τη ασυμμετρίας πληροφόρησης μεταξύ των ιδιοκτητών και διοίκησης (Palepu et al., 2010).

Ο δεύτερος τρόπος χειραγωγής των κερδών είναι η χειραγωγή των πραγματικών κερδών. Οι διαχειριστές έχουν επίσης την ικανότητα να χειραγωγήσουν τα κέρδη μέσω λειτουργικών, επενδυτικών και χρηματοδοτικών δραστηριοτήτων (Xu et al., 2007). Οι Atwood et al. (2010) ορίζουν τη χειραγωγή των πραγματικών κερδών ως τη δόμηση των πραγματικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων για την επίτευξη ενός επιθυμητού αποτελέσματος σχετικά με τα κέρδη. Ένα παράδειγμα είναι η πώληση εξοπλισμού από τη διοίκηση σε συγκεκριμένη ημερομηνία που θα μεταφραστεί σε κέρδος μέσα σε μια περίοδο κατά την οποία απαιτούνται τα κέρδη.

Οι διαχειριστές μπορούν να επιλέξουν ανάμεσα σε χειραγωγή δεδουλευμένων και

χειραγώγηση των πραγματικών κερδών, αλλά είναι επίσης δυνατό να πραγματοποιηθούν και τα δύο ταυτόχρονα. Ωστόσο, εκτός από πολλούς τρόπους χειραγώγησης των κερδών, υπάρχουν επίσης αρκετοί τρόποι εντοπισμού της χειραγώγησης των κερδών. Η επόμενη ενότητα ασχολείται με αυτούς τους τρόπους ξεχωριστά (Atwood et al., 2010).

Εντοπισμός της χειραγώγησης των κερδών

Στις περισσότερες περιπτώσεις, η χειραγώγηση των κερδών φορά εντοπίζεται μέσω των δεδουλευμένων. Στο πλαίσιο της προσέγγισης των δεδουλευμένων για τον εντοπισμό της χειραγώγησης των κερδών, υπάρχουν δύο διαθέσιμες επιλογές. Η πρώτη προσέγγιση είναι η προσέγγιση των μεμονωμένων δεδουλευμένων, η οποία μετρά τη χειραγώγηση των κερδών με εστίαση σε ένα λογιστικό στοιχείο. Η δεύτερη προσέγγιση είναι η προσέγγιση του μοντέλου του συνόλου των δεδουλευμένων, η οποία επικεντρώνεται σε πολλαπλά λογιστικά στοιχεία. Η παρούσα εργασία δεν θα εξετάσει την προσέγγιση των μεμονωμένων δεδουλευμένων, αλλά θα επικεντρωθεί στην προσέγγιση του συνόλου των δεδουλευμένων. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, το σύνολο των δεδουλευμένων μπορεί να διαχωριστεί σε διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα και κανονικά δεδουλευμένα. Στη λογιστική έρευνα τα διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα συχνά χρησιμοποιούνται ως παράγοντας της χειραγώγησης των κερδών. Αυτό γίνεται επειδή τα διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα επηρεάζονται από τους διαχειριστές (Chluddek, 2011). Η εκτίμηση των διαφοροποιούμενων δεδουλευμένων αποτελείται από τρία βήματα. Το πρώτο βήμα περιλαμβάνει την καταγραφή του συνόλου των δεδουλευμένων. Το δεύτερο βήμα είναι να υπολογιστούν τα κανονικά δεδουλευμένα κατά χρονοσειρές ή με διαστρωματική ανάλυση. Τέλος, τα διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα πρέπει να αφαιρούνται από το σύνολο των δεδουλευμένων, έτσι ώστε να μπορούν να υπολογίζονται (Chluddek, 2011).

Υπάρχουν πολλά μοντέλα που προσπαθούν να προσπαθούν να αποτυπώσουν το κανονικό μέρος των δεδουλευμένων. Τα μοντέλα αυτά περιλαμβάνουν τα ακόλουθα μοντέλα: το μοντέλο Healy, το μοντέλο DeAngelo, το μοντέλο Jones, το τροποποιημένο μοντέλο Jones, το κλαδικό υπόδειγμα, το μοντέλο Forward-Looking Model και το μοντέλο συμφωνίας επιδόσεων (Ronen και Yaari, 2008). Χρησιμοποιείται το σύνολο των δεδουλευμένων και τα διαφοροποιούμενα δεδουλευμένα ως παράγοντα χειραγώγησης των κερδών. Κατά την εκτίμηση των

κανονικών δεδουλευμένων χρησιμοποιείται το τροποποιημένο μοντέλο Jones.

Οι φορείς που ασχολούνται με τη χειραγώγηση των κερδών είναι οι διαχειριστές, οι φορείς καθορισμού κανονισμών, οι ελεγκτές και τα ενδιαφερόμενα μέρη. Υπάρχουν, ωστόσο, διάφορα κίνητρα για την εμπλοκή στη χειραγώγηση των κερδών και εξηγούνται από τις εξής θεωρίες: η θεωρία αντιπροσώπευσης και η Θετική Λογιστική Θεωρία. Η Θετική Λογιστική Θεωρία θα μπορούσε να υπάρξει με δύο τρόπους, την καιροσκοπική και την αποτελεσματική σύναψη συμβάσεων. Η θεωρία αντιπροσώπευσης εστιάζει στο γεγονός ότι οι διαχειριστές διοικούν την εταιρεία για λογαριασμό των μετόχων, αλλά κάθε ομάδα έχει διαφορετικά κίνητρα. Σύμφωνα με τους Burgstahler και Dichev (1997) η διοίκηση εμπλέκεται στη χειραγώγηση των κερδών για να αποφευχθεί η μείωση των κερδών και να ανταποκριθεί στις προσδοκίες των αναλυτών ώστε να μην υπάρξουν ζημίες.

Τέλος, αναφέρεται ότι τα κέρδη αποτελείται από δύο στοιχεία, δηλαδή τις ταμειακές ροές και τα δεδουλευμένα. Η χειραγώγηση των πραγματικών κερδών γίνεται μέσω των ταμειακών ροών ενώ η χειραγώγηση των δεδουλευμένων γίνεται μέσω των δεδουλευμένων. Στην επόμενη ενότητα αναφέρονται θεωρητικές προσεγγίσεις σχετικά με τους αναβαλλόμενους φόρους.

Αναβαλλόμενοι φόροι

Οι φόροι επιβάλλονται από τις κυβερνήσεις και το καθαρό εισόδημα λειτουργεί ως βάση του υπολογισμού. Κάθε χώρα έχει τους δικούς της κανόνες και κανονισμούς σε σχέση με το ποσοστό του φόρου που καταβάλλεται και τον καθορισμό του φορολογητέου εισοδήματος. Ωστόσο, η αντίληψη της είσπραξης φόρων είναι εννοιολογικά ίδια σε διάφορες χώρες. Στο κεφάλαιο αυτό αναφέρεται η διαφορετική λογιστική και φορολογική έννοια των κερδών. Στο πλαίσιο αυτό αναφέρονται τόσο οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις όσο και οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις. Στο τέλος της ενότητας αναφέρεται και η έρευνα των Hanlon και Shevlin (2005), στην οποία παρουσιάζεται η θεωρητική σχέση μεταξύ των αναβαλλόμενων φορολογικών στοιχείων και της χειραγώγησης των κερδών.

Διαφορές μεταξύ του λογιστικού κέρδους και το φορολογητέου κέρδους

Ένα σημαντικό στοιχείο της απόδοσης μιας επιχείρησης είναι τα αναφερόμενα κέρδη. Σε γενικές γραμμές το λογιστικό κέρδος αναφέρεται εκτενέστερα. Ωστόσο, υπάρχει ένας άλλος τρόπος μέτρησης του κέρδους, δηλαδή το φορολογητέο κέρδος. Με το λογιστικό κέρδος, το κέρδος μετριέται ακολουθώντας λογιστικές μεθόδους που

περιλαμβάνουν τη μέθοδο της λογιστικής σε δεδουλευμένη βάση. Η λογιστική σε δεδουλευμένη βάση επιτρέπει στη διοίκηση, όταν πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις, να αναγνωρίζει τα έσοδα για τα οποία δεν έχουν καταβληθεί ακόμη οι ταμειακές ροές. Τα έσοδα αυτά μετατρέπονται σε δεδουλευμένα στις οικονομικές καταστάσεις. Ένα μεγάλο μέρος των δεδουλευμένων, ωστόσο, δεν αποτελεί μέρος του φορολογητέου κέρδους, δεδομένου ότι τα έσοδα αυτά δεν έχουν καταβληθεί στην επιχείρηση και, συνεπώς, δεν παρέχουν φορολογική βάση (Picker et al. 2013). Με το φορολογητέο κέρδος, ολόκληρο το ποσό του κέρδους αποτελεί τη φορολογική βάση. Ως εκ τούτου, το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο (ΔΛΠ) 12, παράγραφος 5 ορίζει ως φορολογητέο κέρδος το κέρδος ή τη ζημία που καταβλήθηκε σε ένα ορισμένο χρονικό διάστημα, σύμφωνα με τα οποία το καθαρό εισόδημα αποτελεί τη φορολογική βάση. Ωστόσο, ανάλογα με τη λογιστική πολιτική, μπορούν να προκύψουν διαφορές μεταξύ του φορολογητέου και του λογιστικού κέρδους. Οι διαφορές όμως είναι προσωρινής φύσεως. Μακροπρόθεσμα, η ταμειακή ροή που σχετίζεται με συγκεκριμένα δεδουλευμένα καταβάλλεται και το φορολογητέο κέρδος διορθώνεται, γεγονός που οδηγεί στην εξάλειψη των διαφορών (Picker et al. 2013).

Εκτός από τις προσωρινές διαφορές, μπορούν επίσης να προκύψουν και μόνιμες διαφορές μεταξύ του λογιστικού και του φορολογητέου κέρδους. Η διαφορά μεταξύ του λογιστικού και του φορολογητέου κέρδους καθίσταται μόνιμη όταν μια τέτοια διαφορά δεν εξαλείφεται σε μακροπρόθεσμη βάση. Αυτό μπορεί να οφείλεται σε μια συναλλαγή, η οποία αναγνωρίζεται στο λογιστικό σύστημα, αλλά δεν αναγνωρίζεται από το φορολογικό σύστημα υπολογισμού του κέρδους. Οι μόνιμη διαφορές μπορεί να προκύψουν και από μη προβλέψιμες μειώσεις. Μια μη προβλέψιμη μείωση είναι, για παράδειγμα, ένα πρόστιμο το οποίο η εταιρεία είναι υποχρεωμένη να πληρώσει. Το πρόστιμο μπορεί να παρουσιαστεί ως έξοδο στην λογιστική μέθοδο υπολογισμού του κέρδους, ωστόσο, κατά τον υπολογισμό του φορολογητέου εισοδήματος, αυτό το πρόστιμο δεν υπολογίζεται (Picker et al., 2013).

Στις διαφορές μεταξύ λογιστικών και των φορολογητέων κερδών μία αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση ή υποχρέωση προκύπτει στις οικονομικές καταστάσεις. Αυτό το αναβαλλόμενο φορολογικό στοιχείο σχηματίζεται αποκλειστικά για τις προσωρινές διαφορές δεδομένου ότι αυτές οι διαφορές θα αντιστραφούν μακροπρόθεσμα. Ένα αναβαλλόμενο φορολογικό στοιχείο ενημερώνει τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων για την καταβολή του φόρου ή την κταβολή στο μέλλον, η οποία σχετίζεται με τις τρέχουσες διαφορά μεταξύ του λογιστικού και του

φορολογητέου κέρδους. Στην ενότητα αυτή αναφέρεται το αναβαλλόμενο φορολογικό στοιχείο, καθώς και οι δύο μορφές των αναβαλλόμενων φορολογικών στοιχείων που αποτελούνται από την αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση και την αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση (Hanlon και Shevlin, 2005).

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και τις αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις

Λόγω των διαφορών μεταξύ των λογιστικών και των φορολογητέων κερδών, μπορούν να προκύψουν αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία. Αυτό το στοιχείο μπορεί να είναι είτε μια απαίτηση ή μια υποχρέωση. Το ΔΛΠ 12 ορίζει τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις ως τα ποσά των φόρων εισοδήματος που είναι ανακτήσιμα σε μελλοντικές περιόδους. Μια αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση σε γενικές γραμμές προκύπτει όταν το φορολογητέο κέρδος είναι μεγαλύτερο από το λογιστικό κέρδος, επιπλέον, μια τέτοια αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση μπορεί επίσης να είναι η συνέπεια των αχρησιμοποίητων φορολογικών ζημιών ή φορολογικών πιστώσεων που μεταφέρονται σε μελλοντικές περιόδους. Επίσης, σύμφωνα με το ΔΛΠ 12, οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις, σε αντίθεση με την αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, αντανακλούν το ποσό των φόρων εισοδήματος που πρέπει καταβληθούν σε μελλοντικές περιόδους (Christensen et al., 2008).

Μια αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση μπορεί να προκύψει, όταν μια δόση εισπρακτέας πώλησης λαμβάνεται από την εταιρεία. Μια δόση εισπρακτέας πώλησης επιτρέπει στον πιστωτή να διαιρέσει την πληρωμή με πολλά έτη. Λόγω αυτής της διαίρεσης πληρωμής, και ο φόρος που καταβάλλεται χωρίζεται σε πολλά έτη. Στην περίπτωση αυτή μία αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση διαμορφώνεται προκειμένου να παρουσιάσει το γεγονός ότι η επιχείρηση είναι υποχρεωμένη να πληρώσει περισσότερους φόρους στο μέλλον (Christensen et al., 2008).

Παρουσίαση στις οικονομικές καταστάσεις

Σε σχέση με τα αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία, το ΔΛΠ 12.74 καθορίζει σε ποιες περιπτώσεις μια επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να αναγνωρίζει ένα αναβαλλόμενο φορολογικό στοιχείο. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 12.74, μια επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να αναγνωρίζει μία αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση ή μία αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση στην οικονομική της κατάσταση εφόσον πληρούνται δύο προϋποθέσεις. Η πρώτη σχετίζεται με το βαθμό στον οποίο η

επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να συμψηφίσει τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις έναντι των τρεχουσών φορολογικών υποχρεώσεων. Η δεύτερη προϋπόθεση είναι ότι τα δύο φορολογικά στοιχεία είναι πληρωτέα στην ίδια φορολογική αρχή. Εφόσον πληρούνται και οι δύο καθώς η καθαρή θέση, δηλαδή η αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση αφαιρείται από την αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση, η καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση ή η υποχρέωση παραμένει (Christensen et al., 2008).

Σύμφωνα με το Πρότυπο αυτό, προβλέπεται ο καθορισμός του λογιστικού χειρισμού για φόρους εισοδήματος, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι αναβαλλόμενοι φόροι (Christian & Lüdenbach, 2013). Τα θέματα των λοιπών φόρων που σχετίζονται με τη δραστηριότητα της εταιρείας δεν αποτελούν αντικείμενο του παρόντος Προτύπου. Επίσης το θέμα της δημιουργίας προβλέψεων για φορολογικά ανέλεγκτες χρήσεις δεν αποτελεί αντικείμενο του παρόντος Προτύπου (Παπαδέας, 2010). Επιπλέον ορισμοί που είναι σημαντικό να δοθούν στο πλαίσιο αυτό, είναι της προσωρινής και μόνιμης διαφοράς. **Προσωρινή διαφορά** είναι η διαφορά μεταξύ της αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου του ενεργητικού ή μιας υποχρέωσης και της φορολογικής βάσης τους, όταν αυτή η διαφορά λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του φόρου σε μια περίοδο και για το λογιστικό προσδιορισμό του σε άλλη περίοδο. Σημειώνεται ότι οι προσωρινές διαφορές αποτελούν τη βάση υπολογισμού των αναβαλλόμενων φόρων (Βασιλείου, 2009).

Μόνιμη διαφορά είναι η διαφορά μεταξύ της αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου του ενεργητικού ή μιας υποχρέωσης και της φορολογικής βάσης τους, όταν αυτή η διαφορά δεν λαμβάνεται υπόψη για τον υπολογισμό του φόρου (Βασιλείου, 2009). Ο υπολογισμός των αναβαλλόμενων φόρων πρέπει να γίνεται με φορολογικούς συντελεστές που αναμένεται να ισχύουν όταν θα τακτοποιηθεί η προσωρινή διαφορά, βασιζόμενοι σε νόμους που ισχύουν κατά την ημερομηνία του ισολογισμού. Το ΔΛΠ 12 απαγορεύει την αναγνώριση αναβαλλόμενων φόρων σχετικά με την υπεραξία. Οι αναβαλλόμενοι φόροι πρέπει να παρουσιάζονται ως μακροπρόθεσμα στοιχεία στον ισολογισμό, παρά το γεγονός ότι ένα τμήμα τους μπορεί να είναι βραχυπρόθεσμο (Weygandt, Kimmel, & Kieso, 2012).

Το ΔΛΠ 12 για τους φόρους εισοδήματος εφαρμόζει τη λεγόμενη «μέθοδο συγκεντρωτικού ισολογισμού» της λογιστικής των φόρων εισοδήματος που αναγνωρίζει τόσο τις τρέχουσες φορολογικές συνέπειες των συναλλαγών και τα γεγονότα και τις μελλοντικές φορολογικές συνέπειες από μελλοντική ανάκτηση ή το

διακανονισμό της λογιστικής αξίας των περιουσιακών στοιχείων της οικονομικής οντότητας και τις υποχρεώσεις του. Οι διαφορές μεταξύ της λογιστικής αξίας και της φορολογικής βάσης των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων, καθώς και των φορολογικών ζημιών και των πιστώσεων, αναγνωρίζονται, με περιορισμένες εξαιρέσεις, ως αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις ή απαιτήσεις από αναβαλλόμενη φορολογία, με την τελευταία, επίσης, να υπόκειται σε ένα τεστ «πιθανών κερδών». Το ΔΛΠ 12 επανεκδόθηκε τον Οκτώβριο του 1996 και ισχύει για ετήσιες περιόδους που ξεκινούν την ή μετά την 1η Ιανουαρίου 1998 (Houqe, Monem, & VanZijl, 2012).

Ο στόχος του ΔΛΠ 12 (1996), είναι να προδιαγράψει το λογιστικό χειρισμό των φόρων εισοδήματος (Γκίνογλου, Ταχυνάκης, & Μωυσή, 2005). Για την επίτευξη αυτού του στόχου, το ΔΛΠ 12 επισημαίνει τα ακόλουθα (Weygandt, Kimmel, & Kieso, 2012):

1. Είναι συνακόλουθο της αναγνώρισης ενός περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης κι εξυπακούεται ότι αυτό το περιουσιακό στοιχείο ή η υποχρέωση θα πρέπει να εισπραχθεί ή να διακανονιστεί, και αυτή η ανάκτηση ή ο διακανονισμός μπορεί να οδηγήσει σε μελλοντικές φορολογικές συνέπειες που θα πρέπει να αναγνωρίζεται ταυτόχρονα ως περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση.
2. Μια οικονομική οντότητα πρέπει να λογιστικοποιεί τις φορολογικές συνέπειες των συναλλαγών και άλλων γεγονότων με τον ίδιο τρόπο που λογιστικοποιεί τις ίδιες τις συναλλαγές και άλλα γεγονότα.

Ο *τρέχων φόρος* για την τρέχουσα και τις προηγούμενες περιόδους, αναγνωρίζεται ως υποχρέωση, στο βαθμό που δεν έχει ακόμη διευθετηθεί, και ως ένα περιουσιακό στοιχείο στο βαθμό που τα ποσά που έχουν ήδη καταβληθεί υπερβαίνουν το οφειλόμενο ποσό. [ΔΛΠ 12.12] Το όφελος από μία φορολογική ζημία η οποία μπορεί να μεταφερθεί αναδρομικά για ανάκτηση τρέχοντος φόρου προηγούμενης περιόδου, αναγνωρίζεται ως περιουσιακό στοιχείο [ΔΛΠ 12.13] (Christian&Lüdenbach, 2013).

Οι τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις αποτιμώνται στο ποσό που αναμένεται να πληρωθεί στις (ή να ανακτηθεί από αυτές) φορολογικές αρχές, με βάση τις τιμές / νομοθεσίες που έχουν θεσπιστεί ή ουσιαστικά θα έχουν θεσπιστεί μέχρι την ημερομηνία του ισολογισμού [ΔΛΠ 12.46] (Christian&Lüdenbach, 2013).

Η *φορολογική βάση* ενός στοιχείου είναι ζωτικής σημασίας για τον καθορισμό του

ποσού της κάθε προσωρινής διαφοράς, και ουσιαστικά αντιπροσωπεύει το ποσό στο οποίο το περιουσιακό στοιχείο ή η υποχρέωση θα πρέπει να καταγράφεται στον ισολογισμό με βάση τη φορολογία (Βασιλείου, 2009). Το ΔΛΠ 12 παρέχει τις ακόλουθες οδηγίες για τον καθορισμό των φορολογικών βάσεων (Weygandt, Kimmel, & Kieso, 2012):

1. **Περιουσιακά στοιχεία.** Η φορολογική βάση ενός περιουσιακού στοιχείου είναι το ποσό που θα εκπίπτει από τα φορολογητέα οικονομικά οφέλη από την ανάκτηση της λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου. Σε περίπτωση που η ανάκτηση ενός περιουσιακού στοιχείου δεν θα έχει φορολογικές συνέπειες, η φορολογική βάση είναι ίση με τη λογιστική αξία. [ΔΛΠ 12.7]
2. **Τα έσοδα που εισπράττονται εκ των προτέρων.** Η φορολογική βάση της υποχρέωσης είναι η αναγνωρισμένη λογιστική αξία της, μείον τα έσοδα που δεν θα είναι φορολογητέα σε μελλοντικές περιόδους [ΔΛΠ 12.8]
3. **Λοιπές υποχρεώσεις.** Η φορολογική βάση μιας υποχρέωσης είναι η λογιστική αξία της, μείον κάθε ποσό που θα είναι εκπεστέο για φορολογικούς σκοπούς σε σχέση με αυτήν την υποχρέωση σε μελλοντικές περιόδους [ΔΛΠ 12.8]
4. **Μη αναγνωρισμένα στοιχεία.** Εάν τα στοιχεία έχουν φορολογική βάση, αλλά δεν αναγνωρίζονται στην κατάσταση οικονομικής θέσης, η λογιστική αξία είναι μηδενική [ΔΛΠ 12.9]
5. **Οι φορολογικές βάσεις δεν είναι άμεσα εμφανείς.** Αν η φορολογική βάση ενός στοιχείου δεν είναι άμεσα εμφανής, η φορολογική βάση πρέπει πράγματι να καθορίζεται ώστε να εξασφαλίσει τις μελλοντικές φορολογικές συνέπειες της ανάκτησης ή τακτοποίησης του στοιχείου που αναγνωρίζεται ως αναβαλλόμενο ποσό φόρου [ΔΛΠ 12.10]
6. **Ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.** Στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, οι λογιστικές αξίες των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων που χρησιμοποιούνται, καθώς και οι φορολογικές βάσεις προσδιορίζονται με αναφορά σε κάθε ενοποιημένη φορολογική δήλωση (ή με άλλο τρόπο από τις φορολογικές δηλώσεις κάθε οικονομικής οντότητας του ομίλου). [ΔΛΠ 12.11]

Η γενική αρχή του ΔΛΠ 12 είναι ότι μία αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση αναγνωρίζεται για όλες τις φορολογητέες προσωρινές διαφορές. Υπάρχουν τρεις εξαιρέσεις από την υποχρέωση να καταχωρείται μία αναβαλλόμενη φορολογική

υποχρέωση, ως ακολούθως (Houge, Monem, & VanZijl, 2012):

1. Υποχρεώσεις που προκύπτουν από την αρχική αναγνώριση της υπεραξίας [ΔΛΠ 12.15 (α)]
2. Υποχρεώσεις που προκύπτουν από την αρχική αναγνώριση ενός στοιχείου του ενεργητικού / παθητικού, εκτός από μία συνένωση επιχειρήσεων η οποία, κατά τη στιγμή της συναλλαγής, δεν επηρεάζει ούτε το λογιστικό ούτε το φορολογητέο κέρδος [ΔΛΠ 12.15 (b)]
3. Υποχρεώσεις που προκύπτουν από τις προσωρινές διαφορές που σχετίζονται με επενδύσεις σε θυγατρικές, υποκαταστήματα, συγγενείς και με συμμετοχές σε από κοινού συμφωνίες, αλλά μόνο στο βαθμό που η οικονομική οντότητα είναι σε θέση να ελέγξει το χρονικό σημείο της αναστροφής των προσωρινών διαφορών και είναι πιθανό ότι η αντιστροφή θα δεν συμβεί στο προβλεπόμενο μέλλον. [ΔΛΠ 12.39]

Μια αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση αναγνωρίζεται για τις εκπεστές προσωρινές διαφορές, αχρησιμοποίητων φορολογικών ζημιών και αχρησιμοποίητων πιστωτικών φόρων, στο βαθμό που είναι πιθανό ότι φορολογητέα κέρδη θα είναι διαθέσιμα έναντι των οποίων μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι εκπιπόμενες προσωρινές διαφορές, εκτός αν η αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση προκύπτει από (Christian & Lüdenbach, 2013): [ΔΛΠ 12.24]

- Την αρχική αναγνώριση στοιχείου ενεργητικού ή παθητικού εκτός από μία συνένωση επιχειρήσεων η οποία, κατά τη στιγμή της συναλλαγής, δεν επηρεάζει το λογιστικό κέρδος είτε το φορολογητέο κέρδος.

Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις για όλες τις εκπεστές προσωρινές διαφορές που προκύπτουν από επενδύσεις σε θυγατρικές, υποκαταστήματα, συγγενείς και με συμμετοχές σε από κοινού συμφωνίες, αναγνωρίζονται μόνο στο βαθμό που είναι πιθανό ότι οι προσωρινές διαφορές θα αναστραφούν στο προβλεπτό μέλλον και ότι τα φορολογητέα κέρδη θα είναι διαθέσιμα έναντι των οποίων θα χρησιμοποιηθούν οι προσωρινές διαφορές [ΔΛΠ 12.44](Αθως, 2003).

Η λογιστική αξία των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων επανεξετάζεται στο τέλος κάθε περιόδου αναφοράς και μειώνεται στο βαθμό που δεν είναι πλέον πιθανό ότι ένα επαρκές φορολογητέο κέρδος θα είναι διαθέσιμο για να επιτρέψει την αξιοποίηση της ωφέλειας μέρους ή του συνόλου αυτής της αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης που πρέπει να χρησιμοποιηθεί. Κάθε τέτοια μείωση στη

συνέχεια αναστρέφεται κατά την έκταση που καθίσταται πιθανό ότι το επαρκές φορολογητέο κέρδος θα είναι διαθέσιμο [ΔΛΠ 12.37] (Αθως, 2003).

Μια αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση αναγνωρίζεται για μια αχρησιμοποίητη μεταφερόμενη φορολογική ζημία ή αχρησιμοποίητες πιστώσεις φόρου, εάν, και μόνο εάν, θεωρείται πιθανό ότι θα υπάρξουν επαρκή μελλοντικά φορολογητέα κέρδη έναντι των οποίων μπορεί να χρησιμοποιηθεί η απώλεια ή η υποχρέωση και μεταφέρεται εις νέο [ΔΛΠ 12.34] (Φίλιος, 2011).

Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και υποχρεώσεις αποτιμώνται με βάση τους φορολογικούς συντελεστές που αναμένεται να εφαρμοστούν στην περίοδο κατά την οποία το περιουσιακό στοιχείο ή η υποχρέωση θα τακτοποιηθεί, και βασίζονται στους φορολογικούς συντελεστές / νόμους που έχουν θεσπιστεί ή είναι ουσιαστικά θεσμοθετημένοι από το τέλος της περιόδου αναφοράς. [ΔΛΠ 12.47] Η μέτρηση αντανακλά τις προσδοκίες της οικονομικής οντότητας, κατά το τέλος της περιόδου αναφοράς, ως προς τον τρόπο με τον οποίο η λογιστική αξία των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού της, θα πρέπει να εισπραχθούν ή να διακανονιστούν [ΔΛΠ 12.51] (Φίλιος, 2011).

Το ΔΛΠ 12 παρέχει τις ακόλουθες οδηγίες για την επιμέτρηση των αναβαλλόμενων φόρων (Φίλιος, 2011):

Όταν ο συντελεστής φόρου ή φορολογική βάση επηρεάζεται από τον τρόπο με τον οποίο η οικονομική οντότητα ανακτά τα περιουσιακά της στοιχεία ή διακανονίζει τις υποχρεώσεις της (π.χ. αν ένα περιουσιακό στοιχείο πωλείται ή χρησιμοποιείται), η επιμέτρηση της αναβαλλόμενης φορολογίας είναι συνεπής με τον τρόπο με τον οποίο ένα περιουσιακό στοιχείο ανακτάται ή έχει υποχρέωση να τακτοποιηθεί [ΔΛΠ 12.51A]

Σε περίπτωση που προκύπτουν από αναβαλλόμενους φόρους αναπροσαρμοσμένων μη αποσβέσιμων περιουσιακών στοιχείων (π.χ. αναπροσαρμοσμένων οικοπέδων), οι αναβαλλόμενοι φόροι αντανακλούν τις φορολογικές συνέπειες της πώλησης του περιουσιακού στοιχείου [ΔΛΠ 12.51B] (Καραγιάννης & Καραγιάννη, 2004)

Οι αναβαλλόμενοι φόροι που προκύπτουν από επενδύσεις σε ακίνητα αποτιμώνται στην εύλογη αξία σύμφωνα με το ΔΛΠ 40. Οι επενδύσεις σε ακίνητα αντανακλούν το μαχητό τεκμήριο ότι το επενδυτικό ακίνητο θα ανακτηθεί μέσω πώλησης [ΔΛΠ 12.51C-51D] (Καραγιάννης & Καραγιάννη, 2004)

Αν τα μερίσματα καταβάλλονται στους μετόχους, και αυτό προκαλεί τους φόρους εισοδήματος να είναι πληρωτέοι με έναν υψηλότερο ή χαμηλότερο συντελεστή, ή η

οικονομική οντότητα να πληρώνει πρόσθετους φόρους ή να λαμβάνει επιστροφή, οι αναβαλλόμενοι φόροι υπολογίζονται χρησιμοποιώντας το φορολογικό συντελεστή που εφαρμόζεται στα αδιανέμητα κέρδη [ΔΛΠ 12.52A] (PriceWaterHouseCoopers, 2011)

Σύμφωνα με τις αρχές που διέπουν το ΔΛΠ 12, οι φορολογικές συνέπειες των συναλλαγών και άλλων γεγονότων αναγνωρίζονται με τον ίδιο τρόπο όπως και τα στοιχεία που οδήγησαν σε αυτές τις φορολογικές συνέπειες. Κατά συνέπεια, ο τρέχων και αναβαλλόμενος φόρος αναγνωρίζεται ως έσοδο ή έξοδο και περιλαμβάνεται στο κέρδος ή τη ζημία της περιόδου, εκτός αν ο φόρος προκύπτει από το ΔΛΠ 12.58, δηλαδή ότι συναλλαγές ή γεγονότα αναγνωρίζονται εκτός των αποτελεσμάτων (λοιπά συνολικά έσοδα ή στα ίδια κεφάλαια) - στην περίπτωση αυτή το σχετικό ποσό φόρου αναγνωρίζεται επίσης εκτός του κέρδους ή της ζημίας [ΔΛΠ 12.61A] (PriceWaterHouseCoopers, 2011)

Μια συνένωση επιχειρήσεων - στην οποία περίπτωση τα ποσά φόρου, τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις αναγνωρίζονται κατά την ημερομηνία απόκτησης και, επομένως, έχουν ληφθεί αποτελεσματικά υπόψη κατά τον προσδιορισμό της υπεραξίας κατά την εφαρμογή του ΔΠΧΑ 3 για τις Συνενώσεις Επιχειρήσεων (PriceWaterHouseCoopers, 2011). [ΔΛΠ 12.66]

Το ΔΛΠ 12 παρέχει τις ακόλουθες πρόσθετες οδηγίες σχετικά με την αναγνώριση του φόρου εισοδήματος για την περίοδο (Houge, Monem, & VanZijl, 2012):

- Όταν είναι δύσκολο να προσδιοριστεί το ποσό του τρέχοντος και αναβαλλόμενου φόρου που αφορά σε στοιχεία που αναγνωρίστηκαν εκτός των αποτελεσμάτων, το ποσό του φόρου εισοδήματος που αναγνωρίστηκε εκτός του κέρδους ή της ζημίας αυτής προσδιορίζεται με μια λογική ή προ - αναλογική κατανομή, ή χρησιμοποιώντας μια άλλη πιο κατάλληλη μέθοδο [ΔΛΠ 12.63]
- Στις περιπτώσεις όπου η καταβολή των μερισμάτων επηρεάζει το συντελεστή φόρου ή τα αποτελέσματα σε φορολογητέα ποσά ή επιστροφές, οι φορολογικές συνέπειες των μερισμάτων θεωρούνται ότι συνδέονται πιο άμεσα με προηγούμενες συναλλαγές ή γεγονότα και γι 'αυτό αναγνωρίζονται στο κέρδος ή τη ζημία εκτός αν οι τελευταίες συναλλαγές ή γεγονότα αναγνωρίζονται εκτός των αποτελεσμάτων [ΔΛΠ 12.52B]

- Ο αντίκτυπος των συνενώσεων επιχειρήσεων σχετικά με την αναγνώριση των προ συνένωσης αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων δεν συμπεριλαμβάνονται στον προσδιορισμό της υπεραξίας, ως μέρος μιας συνένωσης επιχειρήσεων, αλλά αναγνωρίζονται ξεχωριστά [ΔΛΠ 12.68]
- Η αναγνώριση των αποκτηθέντων ωφελειών του αναβαλλόμενου φόρου μετά από μία συνένωση επιχειρήσεων αντιμετωπίζονται ως προσαρμογές «περιόδου αποτίμησης» (βλέπε Δ.Π.Χ.Π. 3 Συνενώσεις Επιχειρήσεων), εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις για την εν λόγω προσαρμογή, ή αλλιώς αναγνωρίζονται ως κέρδος ή ζημία [ΔΛΠ 12.68]
- Τα φορολογικά οφέλη των ιδίων κεφαλαίων διακανονίζονται με βάση το μερίδιο που υπερβαίνει το φόρο που πραγματοποιείται από τη συνολική δαπάνη των απολαβών και θεωρείται ότι σχετίζεται με στοιχεία της καθαρής θέσης και αναγνωρίζονται απευθείας στα ίδια κεφάλαια. [ΔΛΠ 12.68C]
- Οι τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις και οι τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις μπορούν να αντισταθμιστούν μόνο στην κατάσταση της οικονομικής θέσης, αν η οικονομική οντότητα έχει το νομικό δικαίωμα και την πρόθεση για διακανονισμό σε καθαρή βάση. [ΔΛΠ 12.71]
- Οι αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις μπορούν να αντισταθμιστούν μόνο στην κατάσταση της οικονομικής θέσης, αν η οικονομική οντότητα έχει το νομικό δικαίωμα να συμψηφίσει τα τρέχοντα φορολογικά ποσά σε καθαρή βάση και τα αναβαλλόμενα φορολογικά ποσά που επιβάλλονται από την ίδια τη φορολογική αρχή για την ίδια οντότητα ή διαφορετικές οντότητες που προτίθενται να ρευστοποιήσουν το περιουσιακό στοιχείο και να διακανονίσουν την υποχρέωση ταυτόχρονα. [ΔΛΠ 12.74]
- Το ποσό του φόρου (ή εισόδημα) που σχετίζεται με κέρδη ή ζημίες απαιτείται να παρουσιάζεται στην κατάσταση (α) του κέρδους ή της ζημίας και (β) των λοιπών συνολικών εσόδων. [ΔΛΠ 12.77]
- Οι φορολογικές επιδράσεις των στοιχείων που περιλαμβάνονται στα λοιπά συνολικά έσοδα μπορούν είτε να εμφανίζονται καθαρά για κάθε στοιχείο είτε στα στοιχεία που μπορούν να αποδειχθούν στα προ φόρων αποτελέσματα με το συνολικό ποσό του φόρου εισοδήματος για τις ομάδες των ειδών

(κατανεμημένο μεταξύ των στοιχείων και δεν θα ανακατατάσσεται στο κέρδος ή τη ζημία στις επόμενες περιόδους). [ΔΛΠ 1.91]

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 12, υπάρχουν και κάποιες απαιτήσεις ως προς τη διαφάνεια. Το ΔΛΠ 12.80 απαιτεί τις ακόλουθες γνωστοποιήσεις (PriceWaterHouseCoopers, 2011):

1. Βασικά συστατικά του χρεωστικού ή πιστωτικού φόρου [ΔΛΠ 12.79] Τα παραδείγματα περιλαμβάνουν:
  - το τρέχον φορολογικό έξοδο ή έσοδο
  - τις τυχόν προσαρμογές των φόρων των προηγούμενων περιόδων
  - το ποσό του αναβαλλόμενου φορολογικού εξόδου ή εσόδου που σχετίζονται με τη δημιουργία και αναστροφή των προσωρινών διαφορών
  - το ποσό του αναβαλλόμενου φορολογικού εξόδου ή εσόδου που σχετίζεται με τις μεταβολές στους φορολογικούς συντελεστές ή την επιβολή νέων φόρων
  - το ποσό του οφέλους που προκύπτει από μη καταχωρηθείσα προηγουμένως φορολογική ζημία, πιστωτικό φόρο ή προσωρινή διαφορά προηγούμενης περιόδου,
  - την καταγραφή ή αντιστροφή μιας προηγούμενης εγγραφής μιας αναβαλλόμενης φορολογικής απαίτησης
  - το ποσό του φορολογικού εσόδου ή εξόδου που σχετίζεται με μεταβολές στις λογιστικές πολιτικές και διορθώσεις λαθών.

Το ΔΛΠ 12.81 απαιτεί τις ακόλουθες γνωστοποιήσεις (PriceWaterHouseCoopers, 2011):

- το σύνολο του τρέχοντος και αναβαλλόμενου φόρου που αφορά σε στοιχεία που αναγνωρίζονται απευθείας στα ίδια κεφάλαια
- το φόρο που σχετίζεται με κάθε στοιχείο των λοιπών συνολικών εσόδων
- την εξήγηση της σχέσης μεταξύ του φορολογικού εσόδου ή εξόδου και του φόρου που θα πρέπει να αναμένεται από την εφαρμογή του ισχύοντος φορολογικού συντελεστή στο λογιστικό κέρδος ή ζημία (αυτό μπορεί να παρουσιαστεί ως μια συμφωνία του ποσού του φόρου ή συμφιλίωση του συντελεστή του φόρου)
- τις αλλαγές στους φορολογικούς συντελεστές

- το ποσά και άλλες λεπτομέρειες των εκπιπτόμενων προσωρινών διαφορών, αχρησιμοποίητων φορολογικών ζημιών και αχρησιμοποίητων πιστωτικών φόρων
- τις προσωρινές διαφορές που σχετίζονται με επενδύσεις σε θυγατρικές, υποκαταστήματα, συγγενείς και με συμμετοχές σε από κοινού συμφωνίες
- κάθε είδος προσωρινών διαφορών και αχρησιμοποίητων φορολογικών ζημιών και πιστώσεων, το ποσό των αναβαλλόμενων φορολογικών περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων που αναγνωρίζονται στην κατάσταση οικονομικής θέσης και το ποσό του αναβαλλόμενου φορολογικού εσόδου ή εξόδου που καταχωρήθηκε στα αποτελέσματα
- φορολογία που σχετίζεται με διακοπείσες δραστηριότητες
- φορολογικές συνέπειες των μερισμάτων που ανακοινώνονται μετά το τέλος της περιόδου αναφοράς
- πληροφορίες σχετικά με τις επιπτώσεις των συνενώσεων επιχειρήσεων στις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις ενός αγοραστή
- την αναγνώριση των αναβαλλόμενων φορολογικών περιουσιακών στοιχείων του αποκτώμενου μια μετά την ημερομηνία απόκτησης.

Άλλες απαιτούμενες γνωστοποιήσεις στα πλαίσια του ΔΛΠ 12, είναι (Weygandt, Kimmel, &Kieso, 2012):

- λεπτομέρειες των αναβαλλόμενων φορολογικών στοιχείων του ενεργητικού [ΔΛΠ 12.82]
- φορολογικές συνέπειες των μελλοντικών πληρωμών μερισμάτων. [ΔΛΠ 12.82A]

Εκτός από τις γνωστοποιήσεις που απαιτούνται από το ΔΛΠ 12, είναι μερικές γνωστοποιήσεις σχετικά με τους φόρους εισοδήματος που απαιτούνται από το ΔΛΠ 1 της Παρουσίασης των Οικονομικών Καταστάσεων, ως εξής (Weygandt, Kimmel, &Kieso, 2012):

- Γνωστοποίηση στην κατάσταση οικονομικής θέσης σχετικά με την τρέχουσα φορολογική απαίτηση, τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις, τις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις και τις αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις [ΔΛΠ 1.54 (ιδ) και (ιε)]

- Γνωστοποίηση των φορολογικών εσόδων ή εξόδων της επιχείρησης ή των ζημιών της κατάστασης αποτελεσμάτων και των λοιπών συνολικών εσόδων (ή ξεχωριστής κατάστασης εφόσον παρουσιάζεται). [ΔΛΠ 1.82 (δ)]

Θεωρητικές προσεγγίσεις

Στην πρώτη ενότητα αναφέρθηκε ότι η εταιρεία είναι σε θέση να χειραγωγεί τα κέρδη της χρησιμοποιώντας τα δεδουλευμένα και υποστηρίζεται ότι για τον προσδιορισμό του φορολογητέου κέρδους και του λογιστικού κέρδους χρησιμοποιούνται διαφορετικές μέθοδοι. Η φορολογική νομοθεσία γενικά προσεγγίζει τη λογιστική με βάση μετρητά, δεδομένου ότι οι φορολογικές αρχές έχουν μεγαλύτερη σχέση με τα μετρητά, ενώ η δεδουλευμένη μέθοδος χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό του λογιστικού. Ως εκ τούτου, η χειραγώγηση των κερδών μέσω των δεδουλευμένων έχει περιορισμένη επίδραση στον προσδιορισμό των φορολογητέων κερδών δεδομένου δεν στηρίζεται περισσότερο στις ταμειακές ροές. Με τη χρήση των δεδουλευμένων στη χειραγώγηση των κερδών, προκύπτουν προσωρινές διαφορές μεταξύ του λογιστικού και του φορολογητέου κέρδους, το οποίο οδηγεί σε αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις ή οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις. Ως εκ τούτου, η παρουσία ενός αναβαλλόμενου φορολογικού στοιχείου και η απόκλιση του λογιστικού από το φορολογητέο κέρδος μπορεί να υποδηλώνουν την παρουσία της χειραγώγησης κερδών (Hanlon και Shevlin, 2005).

Οι Hanlon και Shevlin (2005) διερευνούν αυτή τη σχέση μεταξύ αναβαλλόμενων φόρων και χειραγώγησης των κερδών. Διερευνούν ζητήματα που σχετίζονται με την πρόταση για τη συμφωνία του λογιστικού και του φορολογητέου εισοδήματος. Οι Hanlon και Shevlin (2005) παρέχουν μια ανασκόπηση της πρόσφατης βιβλιογραφίας σε σχέση με τα ζητήματα συμφωνίας του λογιστικού και του φορολογητέου εισοδήματος. Το πρώτο επιχείρημα για τη μελέτη αυτού του θέματος είναι ότι υπάρχουν ενδείξεις για την επέκταση της απόκλισης μεταξύ των δύο αυτών εισοδημάτων. Μια πιθανή εξήγηση για την επέκταση της απόκλισης είναι ότι η διοίκηση προβαίνει σε παραπλανητικές δραστηριότητες ή ακόμα και δόλιες δραστηριότητες, οι οποίες πιθανόν να περιλαμβάνουν τη χειραγώγηση των κερδών.

Η αναβαλλόμενη φορολογία και η χειραγώγηση των κερδών

Υπάρχει εκτενής βιβλιογραφία σχετικά με τη χειραγώγηση των κερδών και την

πιθανή σύνδεσή της με φόρους. Η βιβλιογραφία, ωστόσο, μπορεί να διαχωριστεί σε δύο κύριες ομάδες. Η πρώτη ομάδα αφορά τους πιθανούς τρόπους υπολογισμού της αναλογίας της συμφωνίας μεταξύ της συμμόρφωσης λογιστικών φόρων, ενώ η δεύτερη ομάδα αντιλαμβάνεται τους αναβαλλόμενους φόρους ως παράγοντα συμμόρφωσης των λογιστικών φόρων, ο οποίος αναγράφεται στις οικονομικές καταστάσεις. Οι αναβαλλόμενοι φόροι προκύπτουν λόγω των διαφορετικών κανόνων και κανονισμών για το λογιστικό κέρδος και το φορολογητέο κέρδος. Οι διαφορές στους κανόνες και τους κανονισμούς οδηγούν σε διαφορετικές παρουσιάσεις τόσο των λογιστικών, όσο και των φορολογητέων κερδών και η διαφορά αυτή εκφράζεται ως αναβαλλόμενο φορολογικό στοιχείο στον χρηματοπιστωτικό ισολογισμό (Blaylock et al., 2012).

Συμμόρφωση λογιστικών φόρων

Αυτή η ενότητα ασχολείται με τις μελέτες που εστιάζουν στον υπολογισμό της αναλογίας της ευθυγράμμισης μεταξύ των λογιστικών φόρων. Ωστόσο, παρουσιάζονται αρκετά διαφορετικά αποτελέσματα για τη σύνδεση μεταξύ της χειραγώγησης των κερδών και συμμόρφωσης των λογιστικών φόρων. Παρακάτω αναλύονται αυτές οι μελέτες.

Οι Blaylock et al. (2012) διεξάγουν μια αρχεϊακή έρευνα προκειμένου να διερευνηθεί η συσχέτιση μεταξύ της συμμόρφωσης των λογιστικών φόρων και της χειραγώγησης των κερδών. Οι Blaylock et al. (2012) υποστηρίζουν ότι η προηγούμενη βιβλιογραφία αναφέρει μια αρνητική συσχέτιση μεταξύ των αποδοχών πληροφόρησης και συμμόρφωσης των λογιστικών φόρων (Hanlon και Shevlin, 2005; Atwood et al, 2010) και αναφέρει ότι κανένα από τα προηγούμενα άρθρα δεν αποδίδει αυτή την αρνητική σχέση με τη χειραγώγηση των κερδών. Οι Blaylock et al. (2012) προχωρούν στη διερεύνηση μιας πιθανής απόδοσης αυτής της αρνητικής σχέσης με τη χειραγώγηση των κερδών. Υποστηρίζουν ότι έχει τεθεί υπό συζήτηση το σήτημα αν απαιτείται η αύξηση της συμμόρφωσης των λογιστικών φόρων, προκειμένου να μειωθεί η χειραγώγηση των κερδών.

Οι Blaylock et al. (2012) αξιολόγησαν τα πιθανά επιχειρήματα για την χαμηλότερη αναλογία της χειραγώγησης των κερδών με τα υψηλότερα επίπεδα συμμόρφωσης των λογιστικών φόρων, καθώς και τα επιχειρήματα σχετικά με την υψηλότερη αναλογία της χειραγώγησης των κερδών, όταν αυξάνεται η συμφωνία μεταξύ του λογιστικού κέρδους και του φορολογητέου κέρδους. Επιχειρήματα υπέρ της αύξησης

συμμόρφωσης των λογιστικών φόρων είναι ότι κατά πάσα πιθανότητα οδηγεί σε λιγότερη χειραγώγηση των κερδών, επειδή η αύξηση της συμμόρφωσης θα μειώσει τη διοικητική διακριτική ευχέρεια επί των οικονομικών εκθέσεων. Ωστόσο, οι Blaylock et al. (2012) υποθέτουν ότι οι φορολογικοί κανόνες χρησιμοποιούνται ως βάση για δηλωθέντα εισοδήματα λόγω της πολιτικής πίεσης.

Όπως έχει αναφερθεί από τον Beneish (2001, σ. 4) και τους Dechowetal(1995), ως διαχείριση κερδών ορίζεται η διαδικασία της λήψης σκόπιμων αποφάσεων στο πλαίσιο του περιορισμού των εν γένει αποδεκτών λογιστικών αρχών για να επιτευχθεί το επιθυμητό επίπεδο κερδών.

Εν προκειμένω, σύμφωνα με τους Healy και Wahlen (1999) η διαχείριση των κερδών συμβαίνει όταν οι διαχειριστές χρησιμοποιούν την κρίση τους στη διαδικασία της χρηματοοικονομικής αναφοράς και διαρθρώνουν τις συναλλαγές με σκοπό να αλλάξουν τις οικονομικές εκθέσεις είτε να παραπλανήσουν ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με την σοβούσα οικονομική απόδοση της εταιρείας ή για να επηρεάσουν τα συμβατικά αποτελέσματα που εξαρτώνται από την παρουσίαση των λογιστικών αριθμών στις καταστάσεις χρηματοοικονομικής αναφοράς. Οι πρακτικές διαχείρισης των κερδών μπορούν να σχεδιαστούν είτε για να βοηθήσουν τους διαχειριστές στην εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους στα ενδιαφερόμενα μέρη της επιχείρησης, ή για να παραπλανήσουν τους επενδυτές (Magrath και Weld, 2002). Γενικά, όμως αναγνωρίζονται ορισμένες τεχνικές διαχείρισης εσόδων που δεν είναι δόλιες (Magrath και Weld, 2002). Σημειώνεται ότι οι επιχειρήσεις έχουν χρησιμοποιήσει αρκετά συχνά τη διαχείριση των κερδών ώστε να εξομαλύνουν τα κέρδη τους.

Η διαχείριση των κερδών επιτυγχάνεται μέσω διοικητικής διακριτικής ευχέρειας πάνω σε λογιστικές επιλογές και στις λειτουργικές ταμειακές ροές (Healy και Wahlen, 1999). Η διακριτική ευχέρεια των δεδουλευμένων είναι γενικά λιγότερο παρατηρήσιμη σε σχέση με την επιλογή από την πλευρά της διοίκησης για λογιστικές μεθόδους και λιγότερο δαπανηρή από το να μεταβληθούν οι λειτουργικές ταμειακές ροές. Έτσι, οι ερευνητές έχουν χρησιμοποιήσει σε μεγάλη έκταση μεταβλητές δεδουλευμένων για να ανιχνεύσουν το κατά πόσο υπάρχει διαχείριση των κερδών. Για παράδειγμα, ο Healy (1985) χρησιμοποίησε το σύνολο των δεδουλευμένων ως προσέγγιση για την διακριτική ευχέρεια (π.χ. μη φυσιολογικών) των δεδουλευμένων, ενώ ο Jones (1991) εκτίμησε παλινδρομήσεις του συνόλου των δεδουλευμένων μεταβλητών σε παράγοντες που αντανakλούν τις αλλαγές του οικονομικού

περιβάλλοντος της επιχείρησης για την ανίχνευση της διαχείρισης των κερδών, και χρησιμοποιεί τα κατάλοιπα ως προσέγγιση για τα μη φυσιολογικά δεδουλευμένα. Οι Dechow et al. (1995) τροποποίησαν το μοντέλο Jones για να επιτραπεί η δυνατότητα στους διαχειριστές να χρησιμοποιούν τη διακριτική ευχέρεια για την δημιουργία εσόδων, όταν είναι αμφίβολο ότι τα κριτήρια σχετικά με τα έσοδα πληρούνται.

Οι οικονομικοί αναλυτές και οι επαγγελματίες που απασχολούνται εν προκειμένω με τη φορολογία, αρχίζει να ελέγχουν τα φορολογικά έξοδα ως πηγή της διαχείρισης των εσόδων για την αύξηση της αξίας των επιχειρήσεων (Dhaliwal et al., 2003). Το φορολογικό βάρος είναι ένας από τους τελευταίους λογαριασμούς που κλείνουν πριν από την ανακοίνωση των κερδών, γεγονός που προσφέρει μια τελευταία ευκαιρία για τη διαχείριση των κερδών.

Οι Dhaliwal et al. (2003) χρησιμοποίησαν ένα μοντέλο για διαχείρισης κερδών, σε ένα δείγμα 4.656 αμερικανικών επιχειρήσεων για τα έτη 1986-1999. Βρήκαν στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι επιχειρήσεις διαχειρίζονται τα φορολογικά τους έξοδα για την επίτευξη ενός στόχου εσόδων.

Προηγούμενες μελέτες έχουν εξετάσει την αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση σχετικά με την αποτίμηση της επιχορήγησης περιουσιακών στοιχείων και τα κέρδη διαχείρισης και έχουν βρει μεικτά αποτελέσματα των δραστηριοτήτων διαχείρισης των κερδών μέσω της επιχορήγησης αποτίμησης (Visvanathan 1998, Bauman et al. 2001 και Chia et al. 2004). Οι Phillips et al (2003) είναι η πρώτοι που εξετάζουν τη διαχείριση των κερδών με τη χρήση του αναβαλλόμενου φορολογικού εξόδου. Ο αναβαλλόμενος φόρος μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε διακριτικές επιλογές καλύτερα από τους διαχειριστές, στο πλαίσιο των γενικά αποδεκτών λογιστικών αρχών, διότι η φορολογική νομοθεσία, σε γενικές γραμμές, επιτρέπει λιγότερο διακριτική ευχέρεια των λογιστικών επιλογών σε σχέση με την κρίση που υπάρχει κάτω από τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (Mills και Newberry 2001, Manzon και Plesko 2002, Hanlon 2002, και Phillips et al. 2003).

Ως εκ τούτου, αναμένεται ότι οι διαχειριστές προσπαθούν να διαχειριστούν τα κέρδη για την επίτευξη στόχων κερδοφορίας, και μάλιστα με την αξιοποίηση της μεγαλύτερης διακριτικής ευχέρειας που έχουν για την χρηματοοικονομική πληροφόρηση σε σχέση με τις φορολογικές δηλώσεις. Επιπλέον, γίνεται η υπόθεση ότι οι διαχειριστές προτιμούν να διαχειρίζονται το εισόδημα που αναγράφεται στις οικονομικές καταστάσεις και τα λογιστικά βιβλία των επιχειρήσεων προς τα άνω, χωρίς αύξηση του φορολογητέου εισοδήματος. Έτσι, η άσκηση της διαχειριστικής

διακριτικής ευχέρειας με στόχο τη διαχείριση του εισοδήματος προς τα άνω θα πρέπει να δημιουργήσει προσωρινές φορολογικές διαφορές στα βιβλία της επιχείρησης, και, ως εκ τούτου, ο αναβαλλόμενος φόρος θα είναι χρήσιμος για την ανίχνευση της διαχείρισης των κερδών (Desai, 2002).

Οι Mills και Newberry (2001) παρατήρησαν διαφορές στην πραγματική φορολογία και σε εκείνη που αναφερόταν στα λογιστικά βιβλία, χρησιμοποιώντας εμπιστευτικά στοιχεία επιστροφών φόρου και σημείωσαν ότι οι επιχειρήσεις που είχαν ελαφρώς θετικές μεταβολές στα κέρδη τους, είχαν και μεγαλύτερες διαφορές ως προς το φόρο, σχετικά με τα πραγματικά και τα φορολογικά έξοδα που περιλαμβάνονται στα βιβλία των επιχειρήσεων σε σχέση με τις επιχειρήσεις που εμφάνιζαν ελαφρώς αρνητικές μεταβολές στα κέρδη τους. Οι Philips et al. (2003) χρησιμοποίησαν το αναβαλλόμενο φορολογικό έξοδο, ένα μέτρο το οποίο είναι δημοσίως ανακοινωμένο, σαν μια προσέγγιση των φορολογικών διαφορών σε πραγματικό και λογιστικό επίπεδο και ερεύνησαν εισηγμένες επιχειρήσεις ως προς τη συμπεριφορά τους στη διαχείριση των κερδών. Συνδέουν το αναβαλλόμενο φορολογικό έξοδο και μεταβλητές δεδουλευμένων που έχουν χρησιμοποιηθεί και σε προηγούμενες έρευνες για να εντοπίσουν την δραστηριότητα της διαχείρισης των κερδών, βρίσκοντας πως γενικά το αναβαλλόμενο φορολογικό έξοδο είναι χρήσιμο σε μέτρα βασισμένα στα δεδουλευμένα στον εντοπισμό της διαχείρισης των κερδών για να αποφύγουν μια πτώση των κερδών ή και ζημία.

Άλλοι ερευνητές (Frank et al, 2004; Pang et al, 1994; Hribar και Collins, 2002), χρησιμοποιούν τη μεταβολή στην καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση αντί για τη μεταβολή στο αναβαλλόμενο φορολογικό έξοδο, για να ποσοτικοποιήσουν τις πραγματικές και τις λογιστικές διαφορές. Η καθαρή μεταβολή στην αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση είναι ίση με τη διαφορά της μεταβολής στις αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις, αφαιρώντας τη μεταβολή στα αναβαλλόμενα φορολογικά περιουσιακά στοιχεία. Τα αναβαλλόμενα φορολογικά περιουσιακά στοιχεία και οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις είναι προσωρινά διαφορές και ορίζονται ως οι διαφορές μεταξύ της χρηματοοικονομικής λογιστικής και της φορολογικής βάσης των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων οι οποίες αναμένεται να αντιλογιστούν μελλοντικά. Οι μόνιμες διαφορές δεν αντιλογίζονται. Οι αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις ή φορολογικά περιουσιακά στοιχεία αυξάνουν όσο οι επιχειρήσεις αναγνωρίζουν έσοδα ή μεταφέρουν έξοδα για σκοπούς καταγραφής στα λογιστικά βιβλία σε σχέση με τη

φορολογική τους αναφορά, που θα οδηγήσει μελλοντικά σε φορολογικά εκπεστέα ποσά. Κρατώντας όλα τα υπόλοιπα σταθερά, οι επιχειρήσεις παρουσιάζουν υψηλότερο εισόδημα προ φόρων σε σχέση με το φορολογητέο εισόδημα όταν έχουν αυξήσεις στις αναβαλλόμενες φορολογικές τους υποχρεώσεις και αντίστροφα.

Ως προς την καθαρή αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση, η αύξηση ή η μείωση αυτή μπορεί να είναι ίση με το αναβαλλόμενο φορολογικό έξοδο (έσοδο) της επιχείρησης για την περίοδο, αλλά οι διαφορές είναι κοινές. Οι διαφορές συνήθως παρατηρούνται όταν οι επιχειρήσεις προβαίνουν σε συγχωνεύσεις, εξαγορές, ενοποιήσεις, ή προβαίνουν στην παρουσίαση και άλλων στοιχείων στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Αυτά τα στοιχεία μπορεί να επηρεάσουν τους λογαριασμούς της αναβαλλόμενης φορολογίας στον ισολογισμό, χωρίς να επηρεάσουν το αναβαλλόμενο φορολογικό έξοδο και την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης. Οι επιχειρήσεις γενικά δεν παρουσιάζουν τα στοιχεία του αναβαλλόμενου φορολογικού εξόδου. Ως εκ τούτου, το αναβαλλόμενο φορολογικό έξοδο είναι ένα αθροιστικό ποσό που περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία κι έτσι και τις πιθανές πηγές της δραστηριότητας της διαχείρισης των κερδών. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις πρέπει και οφείλουν να παρουσιάζουν τα στοιχεία των καθαρών αναβαλλόμενων φορολογικών τους απαιτήσεων. Έτσι, μελετώντας τα στοιχεία της μεταβολής στις καθарές αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις έχει το δυναμικό της αποκάλυψης περιοχών που είναι πιθανό να αντανakλούν σημαντική δραστηριότητα διαχείρισης των κερδών (Frاند&Rego, 2004).

Στη μελέτη των Philips et al (2003), έγινε μελέτη της γενικής υπόθεσης ότι για μεταβολή του καθαρού εισοδήματος ελάχιστα θετική οι μεταβολές στις καθарές αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις τείνουν να αυξάνουν, ενώ αντίθετα σε ελάχιστα αρνητική μεταβολή του καθαρού εισοδήματος των επιχειρήσεων οι μεταβολές στις αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις τείνουν να μειώνονται. Μάλιστα, οι ερευνητές επέκτειναν περαιτέρω το μοντέλο της μελέτης Philips et al (2003) προσθέτοντας επιπλέον ως ερμηνευτική μεταβλητή και το γεγονός του αν η επιχείρηση έχει προβεί σε συγχώνευση, εξαγορά ή ενοποίηση γενικά και μια μεταβλητή που εξετάζει την από κοινού επίδραση των ενοποιήσεων με τη μεταβολή στις καθарές αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις των επιχειρήσεων. Επίσης, χρησιμοποίησαν ως επιπλέον ερμηνευτικές μεταβλητές τα συνολικά δεδουλευμένα και τη μεταβολή στις λειτουργικές ταμειακές ροές. Πράγματι, τα αποτελέσματά τους έδειξαν πως οι μεταβολές στις καθарές αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις

μπορούν να χρησιμοποιηθούν ώστε να προβλέψουν τη διαχείριση των κερδών. Επιπλέον και η από κοινού επίδραση με το αν η επιχείρηση έχει προβεί σε ενοποίηση μοιάζει να αποτελεί σημαντικό μέτρο πρόβλεψης της διαχείρισης των κερδών από τις επιχειρήσεις.

Οι Wang et al. (2016) με βάση στοιχεία για τις Κινέζικες εισηγμένες επιχειρήσεις, ανέπτυξαν ένα νέο μοντέλο, βάσει του οποίου μπορεί να προβλεφτεί η χειραγώγηση των κερδών. Οι ερευνητές κατέληξαν στο ότι τα αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία των επιχειρήσεων θα πρέπει να προσδιορίζονται κυρίως από το πώς διαμορφώνεται το ενεργητικό (μακροπρόθεσμο/συνολικό), τις ζημίες απομείωσης, αλλά και το αν υπάρχουν ζημίες κατά τα περασμένα έτη. Επομένως, τα κατάλοιπα αυτής της παλινδρόμησης, ή αλλιώς το ανερμήνευτο κομμάτι της παλινδρόμησης αυτής θα πρέπει να οφείλεται σε χειραγώγηση των κερδών. Συγκρίνοντας τα αποτελέσματά τους με αυτά των Leuz et al. (2003) που πρότειναν ένα μέτρο χειραγώγησης κερδών με βάση τα δεδουλευμένα (λόγος συνολικών δεδουλευμένων προς λειτουργικές ταμειακές ροές), κατέληξαν πως το μέτρο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε ανεξάρτητα είτε παράλληλα με άλλα μέτρα για τη χειραγώγηση των κερδών.

Αναλύοντας περισσότερο τα αποτελέσματα, φαίνεται πως ο συντελεστής των καθαρών αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων είναι στατιστικά σημαντικός και αρνητικός, υποδηλώνοντας πράγματι πως οι διαχειριστές των επιχειρήσεων χρησιμοποιούν τις καθарές φορολογικές απαιτήσεις για να αποφύγουν μια μείωση των κερδών. Και οι υπόλοιπες μεταβλητές που συμπυκνώνουν τα στοιχεία των αναβαλλόμενων φόρων όπως τα δεδουλευμένα, όπως και οι καθарές λειτουργικές ταμειακές ροές έχουν αρνητικό συντελεστή και στατιστικά σημαντικό, υποδηλώνοντας πως πράγματι η διαχείριση των κερδών γίνεται μέσω των στοιχείων αναβαλλόμενης φορολογίας με σκοπό το να μην υποχωρήσουν τα κέρδη κάτω από ένα επίπεδο.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Δείγμα

Το δείγμα της έρευνας περιλαμβάνει τις εισηγμένες επιχειρήσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο. Ειδικότερα, στο τελικό δείγμα περιλαμβάνονται οι επιχειρήσεις που είχαν διαθέσιμα δεδομένα για το διάστημα 2004-2015, ενώ εξαιρέθηκαν όσες επιχειρήσεις είχαν ακραίες παρατηρήσεις. Η περίοδος εξέτασης είναι 2005-2015. Τα δεδομένα για το έτος 2004 ήταν απαραίτητα δεδομένου ότι για τον υπολογισμό κάποιων μεταβλητών χρειαζόνταν οι πρώτες διαφορές. Το τελικό δείγμα περιλαμβάνει 555 επιχειρήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου.

Μεταβλητές

Οι μεταβλητές της έρευνας και ο τρόπος μέτρησής τους παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1: Μεταβλητές της έρευνας (ονομασία, περιγραφή, μέτρηση, τύπος, πηγή δεδομένων)

Μεταβλητές				
Ονομασία	Περιγραφή	Μέτρηση	Τύπος	Πηγή δεδομένων
ΔCA	Μεταβολή στο κυκλοφορούν ενεργητικό	CAt-CAt-1	Συνεχής	Datastream
Δcash	Μεταβολή στο ταμείο και ταμειακά ισοδύναμα	Casht-Casht-1	Συνεχής	Datastream
ΔCL	Μεταβολή στις τρέχουσες υποχρεώσεις	Currentliabilitiest-Currentliabilitiest-1	Συνεχής	Datastream
ΔSTD	Μεταβολή στο βραχυπρόθεσμο χρέος	Shorttermdebt-Shorttermdebt-1	Συνεχής	Datastream

	Μεταβολή στους πληρωτέους φόρους εισοδήματος	Incometaxespayablet-1		
ΔTP			Συνεχής	Datastream
Dep	Αποσβέσεις		Συνεχής	Datastream
Accruals	Συνολικά δεδουλευμένα	(ΔCA-ΔCash)-(ΔCL-ΔSTD-ΔTP)-Dep	Συνεχής	
CFO	Λειτουργικές ταμειακές ροές	Λειτουργικό δεδουλευμένα	Συνεχής	Datastream
EM	Μέτρο χειραγώγησης των κερδών	Accruals / CFO	Συνεχής	
Deferredtaxliability	Αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση		Συνεχής	Datastream
Deferredtaxasset	Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση		Συνεχής	Datastream
Deferredtaxitems	Αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία	Deferredtaxliabilities-Deferredtaxasset/Totalassets	Συνεχής	
Assetmix	Δομή ενεργητικού	Μακροπρόθεσμο ενεργητικού/Σύνολο ενεργητικού	Συνεχής	Datastream
Impairmentloss	Ζημία απομείωσης	Ζημία απομείωσης/Σύνολο ενεργητικού	Συνεχής	Datastream
Ifloss	Μεταβλητή που δείχνει αν κατά το προηγούμενο έτος πραγματοποιήθηκαν ζημίες	1=Το προηγούμενος έτος πραγματοποιήθηκαν ζημίες, 0=Το προηγούμενο έτος πραγματοποιήθηκαν κέρδη	Ψευδομεταβλητή	

Στην επόμενη ενότητα παρουσιάζεται το μοντέλο της έρευνας, με βάση το οποίο και

υπολογίζεται ένα εναλλακτικό μέτρο χειραγώγησης των κερδών, που βασίζεται στην έρευνα των Wang et al. (2016).

Μοντέλο

Η μεθοδολογία αλλά και το μοντέλο της έρευνας βασίζεται όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως στην έρευνα των Wang et al. (2016). Οι ερευνητές πρότειναν ένα νέο μέτρο χειραγώγησης των κερδών, το οποίο βασίζεται στην αντίληψη ότι τα αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία των επιχειρήσεων μπορούν να αποτελέσουν έναν δείκτη χειραγώγησης των κερδών. Το μέτρο αυτό, το συνέκριναν με τη μεταβλητή EM που παρουσιάστηκε προηγουμένως, μέτρο το οποίο και προτάθηκε από τους Leuz et al. (2003). Το μοντέλο της έρευνας είναι το ακόλουθο:

$$Deferredtaxitems_{it} = a + b_1 * Assetmix_{it} + b_2 * Impairmentloss_{it} + b_3 * Ifloss_{it} + e_{it}$$

Εξίσωση 1

Τα κατάλοιπα του μοντέλου, δηλαδή η διαφορά των παρατηρούμενων από τις προβλεπόμενες τιμές αποτελούν το μέτρο χειραγώγησης των κερδών που προτάθηκε από τους Wang et al. (2016). Έτσι, για τις εισηγμένες επιχειρήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου υπολογίστηκαν τα δύο μέτρα χειραγώγησης των κερδών και διενεργήθηκε παλινδρόμηση με εξαρτημένη μεταβλητή το εναλλακτικό μέτρο χειραγώγησης των κερδών κι ως ανεξάρτητη το μέτρο Leuz et al. (2003).

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν από την εμπειρική ανάλυση των δεδομένων. Αρχικά παρουσιάζονται τα περιγραφικά στατιστικά των μεταβλητών κι έπειτα τα αποτελέσματα των παλινδρομήσεων που διενεργήθηκαν. Έπειτα, παρουσιάζονται οι έλεγχοι αναφορικά με τη σχέση των δύο μέτρων που προσεγγίζουν τη χειραγώγηση των κερδών των επιχειρήσεων.

Περιγραφικά στατιστικά

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα περιγραφικά στατιστικά των μεταβλητών. Αυτά συμπυκνώνονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 2: Περιγραφικά στατιστικά για τις επιχειρήσεις του δείγματος (2005-2015)

Περιγραφικά στατιστικά			
	Μέση τιμή	Διάμεση τιμή	Τυπ.Απόκλιση
Accruals	208478,6	10910	970539,3
CFO	583578	19900	2851588
Deferredtaxitems	0,033	0,02	0,08
Impairmentloss	0,172	0,065	0,258
Assetmix	0,501	0,518	0,241
EM	1.07	0.40	5.17

Όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα, το σύνολο των δεδουλευμένων ανέρχεται κατά μέσο όρο σε 208.478,6 με διάμεση τιμή 10.910. Επομένως, αυτό αποτελεί ένδειξη ότι το σύνολο των δεδουλευμένων των επιχειρήσεων δεν είναι κανονικά κατανομημένο. Το ίδιο ισχύει και για τις λειτουργικές ταμειακές ροές, οι οποίες κατά μέσο όρο ανέρχονται σε 583.578 ενώ η διάμεση τιμή είναι 19.900. Ως προς τα αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία, αυτά κατά μέσο όρο αποτελούν περίπου το 3% του συνόλου του ενεργητικού, ενώ η διάμεση τιμή είναι 2%. Η ζημία απομείωσης ανέρχεται στο 17% του συνόλου του ενεργητικού, ενώ η διάμεση τιμή είναι 6.5%. Το μακροπρόθεσμο ενεργητικό αποτελεί κατά μέσο όρο το 50% του συνόλου του ενεργητικού ενώ η διάμεση τιμή ανέρχεται σε 51.8%. Τέλος, ως προς το μέτρο

χειραγώγησης των κερδών που πρότειναν οι Leuz et al. (2003), φαίνεται πως κατά μέσο όρο είναι αρκετά κοντά στη μονάδα (1.07). Όμως, η διάμεση τιμή είναι 0.40, γεγονός που σημαίνει ότι τα συνολικά δεδουλευμένα αποτελούν το 40% των λειτουργικών ταμειακών ροών. Αυτό λοιπόν είναι ένδειξη χειραγώγησης των κερδών σύμφωνα με αυτό το μέτρο. Διενεργώντας έναν έλεγχο t για το αν ο μέσος όρος του μέτρου είναι ίσος με τη μονάδα, προέκυψε πως είναι ίσος με τη μονάδα και δεν υπάρχει ένδειξη χειραγώγησης των κερδών με βάση αυτό το μέτρο ($p=0.78$).

Αποτελέσματα παλινδρομήσεων

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των παλινδρομήσεων. Αρχικά παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης για τον καθορισμό/υπολογισμό του εναλλακτικού μέτρου χειραγώγησης των κερδών και στη συνέχεια η παλινδρόμηση που καθορίζει τη σχέση μεταξύ αυτού του μέτρου και του παραδοσιακού μέτρου χειραγώγησης των κερδών.

Πίνακας 3: Παλινδρόμηση για το εναλλακτικό μέτρο EM (2005-2015)

Παλινδρόμηση για το εναλλακτικό μέτρο EM**			
Μοντέλο:			
	B	t-stat	P> t
	-	-	
Assetmix	0,033***	2,78	0.005
Impairmentloss	0,035***	3,75	0.000
		-	
Ifloss	-0,00009	0,01	0,988
Σταθερός όρος	0,043***	6,54	0.000
Prob>F	0.001***		
Adjusted R-squared	0.24		

***Σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 1%

**Η παλινδρόμηση εκτιμήθηκε με τη μέθοδο των σταθερών επιδράσεων λαμβάνοντας υπόψη την ετεροσκεδαστικότητα

Όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα, η παλινδρόμηση είναι συνολικά στατιστικά

σημαντική ($\text{Prob}>F=0.000$) κι εξηγείται το 24% της μεταβλητότητας της εξαρτημένης μεταβλητής, δηλαδή των αναβαλλόμενων φορολογικών στοιχείων. Ως προς τους επιμέρους συντελεστές, σημαντικός είναι εκείνος του μίγματος των στοιχείων του ενεργητικού ($B=-0.033$, $p=0.005$) και της ζημίας απομείωσης ($B=0.035$, $p=0.000$). Επομένως, όσο τείνει να αυξάνει το μακροπρόθεσμο ενεργητικό ως προς το σύνολο του ενεργητικού, τόσο τείνουν να μειώνονται τα αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία κατά μέσο όρο, ενώ όσο αυξάνει η ζημία απομείωσης, τόσο τείνουν να αυξάνουν τα αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία. Τα κατάλοιπα της παλινδρόμησης αποθηκεύτηκαν και η απόλυτη τιμή τους αποτελεί το εναλλακτικό μέτρο χειραγώγησης των κερδών. Παρακάτω παρουσιάζεται η παλινδρόμηση μεταξύ του εναλλακτικού αυτού μέτρου και του μέτρου των Leuz et al. (2003) ώστε να φανεί η μεταξύ τους σχέση. Οι μεταβλητές πρώτα μετατράπηκαν σε βαθμωτές (rank) κι έπειτα διενεργήθηκε η παλινδρόμηση.

Πίνακας 4: Παλινδρόμηση μεταξύ του εναλλακτικού μέτρου EM και του μέτρου των Leuz et al. (2003) (2005-2015)

Παλινδρόμηση μεταξύ του εναλλακτικού μέτρου EM και του μέτρου των Leuz et al. (2003)***			
Μοντέλο:			
	B	t-stat	P> t
Rankem	0,043**	2,36	0,018
Σταθερός όρος	1909,96	60,55	0.000
Prob>F	0,018**		
Adjusted R-squared	0,54		

**Σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 5%

***Η παλινδρόμηση εκτιμήθηκε με τη μέθοδο των σταθερών επιδράσεων λαμβάνοντας υπόψη την ετεροσκεδαστικότητα

Όπως φαίνεται στον παραπάνω πίνακα, η παλινδρόμηση είναι συνολικά στατιστικά σημαντική ($\text{Prob}>F=0.018$) κι εξηγείται το 54% της μεταβλητότητας του εναλλακτικού μέτρου χειραγώγησης των κερδών από το παραδοσιακό μέτρο μεταβλητότητας των κερδών. Επιπλέον, φαίνεται πως υπάρχει θετική σχέση μεταξύ των δύο μέτρων, η οποία είναι στατιστικά σημαντική ($B=0.043$, $p=0.018$). Επομένως, τα δύο μέτρα κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση. Αυξημένα επίπεδα καταλοίπων

υποδηλώνουν και αύξηση των δειγμάτων χειραγώγησης των κερδών. Το ότι υπάρχει σημαντική σχέση μεταξύ τους πρακτικά σημαίνει ότι και το νέο προτεινόμενο μέτρο έχει τη δυνατότητα να συλλαμβάνει τη χειραγώγηση των κερδών και μάλιστα κινείται προς την ίδια κατεύθυνση με το παραδοσιακό μέτρο χειραγώγησης των κερδών. Διενεργώντας έναν έλεγχο t για το αν η μέση τιμή του εναλλακτικού μέτρου είναι στατιστικά ίση με το μηδέν, προέκυψε πως είναι στατιστικά ίση με το μηδέν ($p=0.67$). Επομένως, και τα δύο μέτρα καταλήγουν με βάση το μέσο όρο, ότι δεν υπάρχει ένδειξη χειραγώγησης κερδών για τις επιχειρήσεις του δείγματος κι άρα μπορούν να χρησιμοποιηθούν και τα δύο για την πρόβλεψη της χειραγώγησης των κερδών.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στην παρούσα μελέτη ο στόχος ήταν να διαπιστωθεί το αν μπορεί να αναπτυχθεί ένα μέτρο το οποίο βασίζεται στα αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία των επιχειρήσεων για να προβλέψει τη χειραγώγηση των κερδών. Η έρευνα βασίστηκε σε εκείνη των Wang et al. (2016) οι οποίοι και διαπίστωσαν πως πράγματι ένα τέτοιο μέτρο μπορεί να αναπτυχθεί και μάλιστα μπορεί να προβλέψει τη χειραγώγηση των κερδών το ίδιο αποτελεσματικά με παραδοσιακά μέτρα χειραγώγησης των κερδών με βάση τα δεδομένα.

Στην παρούσα μελέτη, επιδιώχθηκε να διαπιστωθεί αν τα ευρήματα των Wang et al. (2016) για τις εισηγμένες επιχειρήσεις της Κίνας ισχύουν και για τις εισηγμένες επιχειρήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου. Όπως φάνηκε, πράγματι και για τις εισηγμένες επιχειρήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου, το παραδοσιακό μέτρο που πρότειναν οι Leuz et al. (2003) με βάση τα διακριτικά δεδομένα και το εναλλακτικό μέτρο που αποτελεί τα κατάλοιπα της παλινδρόμησης που πρότειναν οι Wang et al. (2016) κινούνται προς την ίδια κατεύθυνση. Δηλαδή, όσο αυξάνουν και τα δύο αυτά μέτρα, τόσο υψηλότερη η χειραγώγηση των κερδών. Μάλιστα, το παραδοσιακό μέτρο χειραγώγησης των κερδών φαίνεται πως εξηγεί σημαντικό μέρος της μεταβλητότητας του εναλλακτικού μέτρου (54%), γεγονός που σημαίνει ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο ανεξάρτητα ή και συμπληρωματικά με άλλα μέτρα για να μπορέσει κανείς να αποφανθεί για σημαντική χειραγώγηση κερδών. Μάλιστα, μέσω των ελέγχων *t* προέκυψε πως τα δύο μέτρα καταλήγουν σε παρόμοια συμπεράσματα, ότι δηλαδή κατά μέσο όρο για τις επιχειρήσεις του δείγματος δεν υπάρχουν ενδείξεις χειραγώγησης των κερδών.

Παρά το ότι τα ευρήματα της έρευνας είναι σημαντικά δεδομένου ότι προέκυψε άλλη μία ένδειξη αναφορικά με τη χρησιμότητα μέτρων χειραγώγησης κερδών που βασίζονται στην αναβαλλόμενη φορολογία, υπάρχουν ωστόσο και περιορισμοί της έρευνας οι οποίοι και θα πρέπει να αναφερθούν. Αρχικά, το δείγμα της έρευνας δεν μπορεί να θεωρηθεί αντιπροσωπευτικό του πληθυσμού που εξετάζεται. Το δείγμα δεν είναι τυχαίο, αφού τα στοιχεία αφορούν επιχειρήσεις οι οποίες είχαν διαθέσιμα δεδομένα το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα εξέτασης. Αυτό σημαίνει ότι τα αποτελέσματα δεν μπορούν να γενικευτούν στο σύνολο του πληθυσμού, δηλαδή τις εισηγμένες επιχειρήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου, αλλά αφορά μόνο τις

συγκεκριμένες επιχειρήσεις/δείγμα. Επιπλέον, αν και η έρευνα διαπιστώνει κάποια σχέση μεταξύ των μέτρων των διακριτικών δεδουλευμένων και της αναβαλλόμενης φορολογίας για τη χειραγώγηση των κερδών, δεν διαπιστώθηκε αν μπορεί να συγκριθεί εξίσου καλά και με μέτρα που αφορούν την πραγματική χειραγώγηση των κερδών, δηλαδή τη χειραγώγηση μέσω των πραγματικών λειτουργιών των επιχειρήσεων.

Μελλοντικά θα ήταν ενδιαφέρον να εξεταστεί η περίπτωση περισσότερων εισηγμένων επιχειρήσεων στην Ευρώπη, έτσι ώστε να μπορέσει να διαπιστωθεί το αν πράγματι το μέτρο χειραγώγησης των κερδών που βασίζεται στα αναβαλλόμενα φορολογικά στοιχεία των επιχειρήσεων μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εντοπίσει τη χειραγώγηση των επιχειρήσεων σε ένα εύρος χωρών. Επιπλέον, θα ήταν ενδιαφέρον να συγκριθεί η περίπτωση των Ευρωπαϊκών επιχειρήσεων με τις επιχειρήσεις των Η.Π.Α, για να μπορέσει να διαπιστωθεί αν το μέτρο αυτό επηρεάζεται από τα πρότυπα που έχουν υιοθετηθεί από τις επιχειρήσεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Atwood, T. J., Drake, M. S., & Myers, L. A. (2010). Book-tax conformity, earnings persistence and the association between earnings and future cash flows. *Journal of Accounting and Economics*, 50(1), 111-125.

Bartov, E., Givoly, D., & Hayn, C. (2002). The rewards to meeting or beating earnings expectations. *Journal of Accounting and Economics*, 33(2), 173-204.

Blaylock, B., Gaertner, F., & Shevlin, T. (2012). The association between book-tax conformity and earnings management. *Review of Accounting Studies*, 20(1), 141-172.

Burgstahler, D., & Dichev, I. (1997). Earnings management to avoid earnings decreases and losses. *Journal of Accounting and Economics*, 24(1), 99-126.

Chludek, A. K. (2011). The Impact of Deferred Taxes on Firm Value. Three Empirical Studies on the Cash Flow and Value Relevance of Deferred Taxes and Related Disclosures (Doctoral dissertation, Universität zu Köln).

Christensen, T. E., Paik, G. H., & Stice, E. K. (2008). Creating a bigger bath using the deferred tax valuation allowance. *Journal of Business Finance & Accounting*, 35(5-6), 601-625.

Coppens, L., & Peek, E. (2005). An analysis of earnings management by European private firms. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 14(1), 1-17.

Dechow, P. M. (1994). Accounting earnings and cash flows as measures of firm performance: The role of accounting accruals. *Journal of Accounting and Economics*, 18(1), 3-42.

Desai, M. A., & Dharmapala, D. (2006). Corporate tax avoidance and high-powered incentives. *Journal of Financial Economics*, 79(1), 145-179.

Hanlon, M., & Shevlin, T. (2005). Book-tax conformity for corporate income: An

introduction to the issues. In *Tax Policy and the Economy*, 19(2), 101-134.

Hayes, R. S. 1., Gortemaker, J. C. A., & Wallage, P., (2014). *Principles of auditing: An introduction to international standards on auditing* (Thirdition. ed.). Amsterdam; Harlow, England: Prentice Hall, Financial Times.

Healy, P. M., & Wahlen, J. M. (1999). A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. *Accounting Horizons*, 13(4), 365-383.

Hribar, P., & Collins, D. W. (2002). Errors in estimating accruals: Implications for empirical research. *Journal of Accounting Research*, 40(1), 105-134.

O'brien, R. M. (2007). A caution regarding rules of thumb for variance inflation factors. *Quality & Quantity*, 41(5), 673-690.

Palepu, K., Healy, P., & Peek, E. (2010). *Business analysis and valuation; IFRS-edition*. South-Western Cengage Learning.

Phillips, J., Pincus, M., & Rego, S. O. (2003). Earnings management: New evidence based on deferred tax expense. *The Accounting Review*, 78(2), 491-521.

Picker, R., Leo, K., Loftus, J., Wise, V., Clark, K., & Alfredson, K. (2013). *Applying international financial reporting standards* (3rdition. ed.). Milton, Queensland: Wiley.

Ronen, J., & Yaari, V. (2008). *Earnings management*. Springer US.

Schrand, C. M., & Wong, M. H. (2003). Earnings management using the valuation allowance for deferred tax assets under SFAS No. 109*. *Contemporary Accounting Research*, 20(3), 579-611.

Scott, W.R. (2012). *Financial accounting theory*, 6th edition. Toronto: Pearson Prentice Hall.

Stolowy, H., & Breton, G. (2004). Accounts manipulation: A literature review and

proposed conceptual framework. *Review of Accounting and Finance*, 3(1), 5-92.

Tversky, A., & Kahneman, D. (1992). Advances in prospect theory: Cumulative representation of uncertainty. *Journal of Risk and Uncertainty*, 5(4), 297-323.

Walker, M. (2013). How far can we trust earnings numbers? What research tells us about earnings management. *Accounting and Business Research*, 43(4), 445-481.

Xu, R. Z., Taylor, G. K., & Dugan, M. T. (2007). Review of real earnings management literature. *Journal of Accounting Literature*, 26(3), 195-228.

Yin, G. K. (2001). Getting serious about corporate tax shelters: Taking a lesson from history. *SMUL Rev.*, 54, 209.